

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Pigtraad-Gestapofangen

Nr. 2

April

1980

Lørdag den 12. maj 1945 holdt feltmarskal Montgomery sit indtog i København. Stående i kongens vogn modtog den sejrige feltherre hyldelse fra de tusinder og atter tusinder mennesker.

Kammeraternes Hjælpefond

Stiftet 1945

Henvendelse om hjælp i henhold til fondens fundats rettes til fondens formand, general F. B. Larsen, Kongstedgården, 4293 Dianalund.

Henvendelse ang. feriehjemmet på Kegnæs rettes til overlærer Preben Feddersen, 5874 Lundeberg, Hesselager. (09) 25 14 77.

Medlemmer: Iflg. fundatsens paragraf 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre.

På fondens møde den 24. september 1977 besluttedes det, at fondens virksomhed især skulle samles om at videreføre feriehjemmet på Kegnæs, at videreføre bladet »Pigtraad« og at søge sikret, at 4. maj fortsat højtideligholdes i Ryvangen.

Forretningsudvalget:

Formand: General Fl. B. Larsen, Kongstedgården, 4293 Dianalund.
Tlf. (03) 56 02 07.

Næstformand: Civilingeniør Mogens Dyre,
Hestehavevej 3, Sjellerupskov, 6430 Nordborg. Tlf. (04) 45 86 22.

Kasserer: Bankprokurist Olav Holst, Bengtasevej 6, 2900 Hellerup.
Tlf. (01) 62 77 80. Giro 1 00 07 80.

Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Chr. Winthers Vej 1, 8600 Silkeborg.
Tlf. (06) 81 07 09.

Kontorchef, cand. jur. Hans Andersen,
Onsgårdsvej 17, 2900 Hellerup. Tlf. (01) 61 18 91.

Den øvrige bestyrelse består af:

	Rektor Paul Holt Præstevangsvej 35, 8210 Århus V Tlf. (06) 15 47 05	Kontorchef O. Olesen Leonorasvej 8, 9000 Hasseri, Aalborg Tlf. (08) 18 04 51
Skraeddermester Povl Brandt Glerupvej 19, 2610 Rødovre Tlf. (02) 91 13 72	Direktør G. Jespersen Gullestrupvej 7, 7400 Herning Tlf. (07) 12 11 84	Redaktør Johs. Rasmussen Ømkulevej 9, 7100 Vejle Tlf. (05) 82 65 72
Overlærer Preben Feddersen Caroline Amalievej 11 5874 Lundeberg, Hesselager Tlf. (09) 25 14 77	Oberst K. Kjeldsen Hallingager 47, 5750 Ringø Tlf. (09) 62 31 63	Provst Poul Riis Herrestræde 1, 4200 Slagelse Tlf. (03) 52 05 33
Overpostbud E. Holger Grome Tårnby Torv 24, 2770 Kastrup Tlf. (01) 50 33 86	Tandtekniker Leo Kæraa Dalsvinget 1, 8270 Højbjerg Tlf. (06) 27 04 28	Solveig Skjøtt Dalsø Park 128, 3500 Lille Værløse Tlf. (02) 48 56 74
Sparekassedirektør Einer Hauberg Holballe 3, 6473 Tandsløt Tlf. (04) 44 76 04	Arkitekt Ove Chr. Lembecke Brødregade 19, 8900 Randers Tlf. (06) 42 51 30	Fhv. justitsminister Knud Thestrup Rosenvængets allé, 10.3, 2100 Kbh. Ø Tlf. (01) 42 41 72

FANGESAMMENSLUTNINGENS REKREATIONSFOND

Fonden, der er stiftet af SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45, yder støtte til rekreationsophold for tidligere fanger og andre invaliderede fra frihedskampen.

Ansøgningskema kan rekvireres hos formanden: Oskar Verner, Murergade 10, 2200 København N eller i de enkelte foreninger. Der kan bevilges støtte på indtil 75 pct. af rekreationsopholdets samlede pris, dog max. kr. 1.500.

Der ydes støtte til ophold på egentlige rekreationshjem, kuranstalter, sanatorier etc. Til ophold af mere feriemæssig karakter kan der ikke bevilges støtte.

Ansøgningskemaet skal ved indsendelsen være udfyldt således, at samtlige spørgsmål er besvaret. Den i skemaet nævnte dokumentation skal være bilagt. Originale bilag vil blive returneret sammen med besvarelsen.

Da bevilgede beløb ikke kan udbetales til ansøgeren, men kun til rekreationsopholdets arrangør, må skemaet indsendes i så god tid, at svaret kan være fremme, inden betaling for opholdet skal finde sted. Det må påregnes, at behandlingen af ansøgninger i fondens bestyrelse tager omkring 14 dage.

Bladet

Pigtraad - Gestapofangen

Udkommer med 7 numre i år.
(De lige mdr. + november).

ABONNEMENT

Poul Nielsen, Bjernedevej 40 a,
2700 Brønshøj
(01) 74 26 35
Giro 9 31 54 54

Eventuelle fejl i besørgelsen af bladet rettes hurtigst muligt ved henvendelse til udleveringspostkontoret.

ANNONCER

Chr. Winthers Vej 1,
8600 Silkeborg
(06) 81 07 09

REDAKTION

Johs. Fosmark,
(ansvarshavende)
Chr. Winthers Vej 1,
8600 Silkeborg
(06) 81 07 09

Frode Toft,
St. Kongensgade 63,5,
1264 København K
(01) 15 59 57

TRYK

Fjerritslev Avis Offset

INDHOLD

Dage i maj	31
Maj-sange	33
Aldrig mere en 9. april	34
Dagbogen	36
Runde dage	38-43
Af dagens post	44
Norge	47
Foreningerne	48-53
Bøger	54
Mindeord	55
Adresseliste	56

De efterfølgende numre af vort blad udkommer 15/6 og 15/8. Stof fremsendes 4 uger før de nævnte dage.

Pigtraad-Gestapofangen

NR. 2

APRIL 1980

35. ÅRGANG

Organ for Kammeraternes Hjælpefond og Sammenslutningen af dansk fanger fra
Frihedskampen 1940-45

Buchenwald-klubben . Dachau-klubben . Landsforeningen Erhvervshæmmede fra Frihedskampen . Landsforeningen
Gestapo-Fangerne . Hannover-Stöcken-gruppen . Horserød-Foreningen . Landsforeningen af kz-fanger fra
Neuengamme . Ravensbrück-gruppen . Sachsenhausen-foreningen . Stutthof-foreningen . Theresienstadt-foreningen

DAGE I MAJ

Forfatteren Ina Rohde, enke efter forfatteren Peter P. Rohde, skildrer sin hjemkomst fra Sverige for nu 35 år siden.

Vi vidste faktisk ingenting om den nærmeste fremtid, da vi i den grå, gryende morgen den 5. maj 1945 kørte fra Malmø nordpå mod Helsingborg. Vi - det var blandt andet passagererne i stabens vogne, i den sidste af dem sad jeg. Den blev kørt af grænsendarm Skovfoged, som lykkeligt havde overlevet Neuengamme og Buchenwald, KZ-lejrene i Tyskland, og som nu, sammen med sin kollega, gendarm Andersen, senere kaldet »sheriffen fra Tinglev« havde meldt sig til tjeneste efter at være stukket af fra en interneringslejr i Skåne.

- Fra et højdepunkt undervejs så vi de lange rækker af vogne og militærbiler med brigadens folk, der fyldte vejene mod Helsingborg, hvor vi skulle sættes over.

Hvad ventede os derhjemme? Vi var forsynet med våben og stålhelme. Vi havde på hotel Savoy i Malmø hørt kapitulationsbudskabet, og nu skulle vi endelig være med igen. Men vi vidste også, at tyskerne i Danmark havde fået ordre den 4. af general Lindemann, den øverstbefalende i Silkeborg, om ikke under nogen omstændigheder at overgive sig. Vi vidste også, at der ikke forelå aftaler om, hvorvidt vi skulle befries af de vestallierede eller af russerne. Ganske vist stod englænderne i Lübeck, altså lige syd for den danske grænse. Men de viste ikke tegn på at ville bevæge sig videre nordpå. Og russerne var betænkeligt nær.

- Hvad var der sket, hvis russerne var kommet først? Man skal jo ikke operere med fiktioner. Men sikkert var det, at tyskerne ikke ville overgive sig til russerne uden kamp. Og lige så sikkert var det, at en russisk besættelse ville bringe

uorden i modstandsbevægelsens ledelse, Frihedsrådet. Rådets kommunister og

sympatisører ville på det tidspunkt intet have haft imod en russisk befrielse.

Befrielsen i Frøslev

Døssing, modstandsbevægelsens gesandt i Moskva, havde få dage forinden sendt en indtrængende opfordring til Frode Jakobsen om at foranledige Rådet til ligefrem at indbyde russerne til at befri os. Det var ikke uvæsentligt, at de jo ville blive den stærkeste magt ved Østersøen.

Personligt ville jeg, som dengang var erklæret kommunist, ikke have noget imod en russisk befrielse. Vi kunne jo ikke ane, hvad der senere skete med de østeuropæiske lande: frie blev de ikke, og de er det ikke i dag, næsten 40 år efter.

- Hvad nu de genstridige tyskere angik - var vi ikke netop bevæbnede til tænderne for at kunne slås? Var vi, brigadens folk, ikke netop indstillet på at rehabilitere os som flygtninge i Sverige ved at vise, at vi kunne kæmpe?

Men situationen var speget. For også i brigaden var der jo ikke så få kommunister. Ville de lave ballade, støtte et eventuelt kup, en folkefrontsregering, dannet af Frihedsrådet? Nogle af de ledende officerer tvivlede ikke på det, mange menige kommunister var indstillet på det.

Vi kunne have sparet os vores bekymringer eller forventninger. For den samme morgen fløj den britiske general Richard Dewing til Kastrup med hundrede mand. Ganske vist havde storadmiral Dönitz, Hitlers efterfølger, den 4. maj om aftenen undertegnet våbenstilstand, med - for Danmarks vedkommende - ikrafttræden den 5. maj klokken otte om morgenen, men, sagde Dewing på et senere tidspunkt: »Kunne vi være sikker på, at ordren ville blive fulgt i Danmark?»

Vi var kun hundrede englændere, som landede den historiske morgen. På det tidspunkt stod der en kvart million tyske soldater i Danmark...«

Englænderne var her, og tyskerne kunne altså overgive sig. Det blev ikke, med Frode Jakobsens ord, modstandsbevægelsens »små, grå soldater«, der kom til at afvæbne dem, de blev interneret i kaserner og på skoler, og først i de kommende dage kunne man se de slagne på march hjemover med slæbende fødder og tung oppakning, der utvivlsomt blev konfiskeret ved grænsen, hvor enheder af brigaden var posteret.

Imidlertid gik vi i denne kolde, regnvåde morgen i Helsingborg og ventede

på skib. De indfødte stimlede sammen om os, fotograferede os og fik autografer.

Omsider kom vi over. Nu vidste vi, at tyskerne næppe ville yde modstand, da vi steg i land. Vi følte ingen glæde. Hvordan ville danskerne modtage os? En hær, møjsommelig opbygget, der måske slet ikke kom i kamp? Det stod ikke skrevet på os, hvor længe vi havde levet »under jorden« i Danmark, før vi blev sendt til Sverige. Måske ville man betragte os som kujoner.

Sådan gik det dog ikke. Danskerne tog imod os med jubel og blomster. Lettede fandt vi i det store kaos frem til vores vogne. Korteger bevægede sig mod København, stabens vogne som fortrop. Et sted undervejs gjorde den lille kolonne holdt, og damerne blev kommanderet til at »træde af« til højre for vejen, herrerne til venstre. En nyttig sikkerhedsforanstaltning. Der var rygter om gadekampe i København, danske naziorganisationer i smågrupper ville ikke overgive sig, måske frygtede de også standretter.

- Jeg var dengang i besiddelse af hele to pistoler, en Colt og en Webly, og kunne derfor give min ubevæbnede kollega, Lis Hartwig, elementær undervisning i pistolhåndtering. Hun havde kun kendskab til maskinpistoler. Pludselig gik den ene pistol af, og vi blev afvæbnet for en sikkerheds skyld. Ved indkørslen til København - der blev meldt skyderier ved Vibenshus - fik vi dog våbnene tilbage. Man kunne jo stadig ikke vide... Men alt gik stiltfærdigt, og snart var vi gennem byen uden at have set krudtrøg. Vi blev indlogeret på Grand Hotel lige over for det tyskbesatte Vesterport.

- Næste morgen, den 6. maj, en solskinsfyldt søndag, fik jeg lov til at låne gendarm Skovfoged og en vogn. Jeg ville ud og skaffe mig at vide, om min senere mand, Peter P. Rohde, var i live. Det var, da han den 2. december 1944 blev taget af Gestapo, at jeg, 14 dage efter, beordredes til Sverige af Frit Danmarks hovedledelse i København. Vi havde haft et års godt samarbejde med fremstillingen af Frit Danmarks Århusudgave og lidt efterretningstjeneste.

Peter P. Rohde var i live, men befandt sig endnu i Frøslevlejren i færd med at afvikle den. Skovfoged og jeg kørte i højt humør tilbage til Grand Hotel. Først nu var freden for mig en realitet.

- Det var ikke så ligetil at komme tilbage til Grand Hotel, for Vesterbrogade var afspærret. Der var ildkamp oppe ved Vesterport, hvor tyskerne ikke ville overgive sig, men havde angrebet den indmarcherende danske brigade. Voldssomme skududvekslinger fandt sted, og Vesterport, hvor vi senere rykkede ind med vores kontorer, temmelig medtaget.

Ved Stenosgade kom vi dog, måske på grund af vore uniformer, over til Istedgade og kørte nu forsigtigt frem til Colbjørnsensgade, omtrent helt op til hjørnet af Vesterbrogade med vores hotel. En heflig ildkamp var i gang. Frihedskæmpere i civile klæder men med armbind lå bag maskingeværer og beskød Vesterport, og oppe fra Grand Hotel lød der også skudsalver, jeg ved ikke, hvor meget de i grunden gavnede.

Vi havde vognen fuld af ammunition. »Jeg vil derhen,« erklærede jeg, men Skovfoged tøvede. Efter det, han havde været igennem, ville han dog gerne genese sin kone og ikke skydes foran Vesterport. Jeg løb af sted mod hjørnet med Skovfoged i hælene. »Så tag dog i hvert fald din stålhelmet på!« råbte han og smækkede den ned over mit hoved. Jeg nåede frem til en fuldt beskæftiget frihedskæmper, der betragtede mig med nogen forbløffelse.

Kuglerne fra Vesterport peb os om ørerne og slog med små skarpe smæld ind i muren bag ved. Hver gang der var en pause i skyderierne, myldrede søndagspromenerende københavnere frem fra hjørnet ved Reventlowsgade, og så snart skudsalverne tog fat, sivede de tilbage, nogle såmænd med barnevogne.

- Pludselig kom tre tyskere marcherende ud fra Vesterport og midt ned ad Vesterbrogade med et stykke hvidt tøj på en stang. Kapitulationen var en kendsgerning. Skovfoged viste sig at være lige bag ved mig, og vi sluttede os til vores kammerater uden for Grand Hotel. Snart var vi omgivet af en tæt kreds af civile københavnere, de ville både se og røre ved os, lod det til.

En mand var imidlertid blevet skudt. Skovfoged og jeg fik besked om at køre hans kone hjem, hun boede på det yderste Vesterbro.

Da vi kom tilbage, skumrede det. Vi var sultne og tørstige, men anede ikke, hvor vi skulle gå hen. Hotellets restaurant var lukket, og vores orlov var i øvrigt forbi.

Lidt slukørede begav vi os op ad trap-

pen og henad gangen. En dør gik op, det var »sheriffen«: »Kom herind, her er masser af champagne...« I det rummelige hotelværelse fandt vi sheriffen sammen med fire mørke, udenlandske personer, med hvem vi åbenbart kunne tale tysk, men tyskere var de ikke. »Men det er jo Franco-spaniere,« sagde jeg bestyrtet. »Javel er det spaniere, der er flygtet fra Berlin. Nu fejrer vi freden med dem, og så går vi.«

Glade så de ikke ud, de trykkede sig så underligt i et hjørne, og da vi lagde vores håndvåben fra os på bordet, så de ligefrem forskrækkede ud. Det var ingen behagelig fornemmelse. Da vi greb vores våben for at trække os fredeligt tilbage, så de endnu mere forskrækkede ud.

Hotellet havde været beslaglagt af værnemagten, men nu var tyskerne jo interneret, og vi var indkvarteret i deres sted.

Med hensyn til spanierne forelå der åbenbart ingen ordre, for næste morgen, da jeg satte mig hen til min kollega Ellen Quistgaard ved hotellets morgenbord, sad de allerede i et hjørne. Da jeg trådte ind, sprang de op som på kommando og hilste ærbødigt. Med inderlig afsky spurgte Ellen Q. mig, hvordan det dog gik til, at jeg »fraterniserede« med Franco-spaniere? Jeg var unægtelig en smule ilde til mode, men fik dog sagt sådan noget som: »Ellen, nu er krigen forbi, og freden er begyndt. Jeg drak deres champagne i går, naturligvis siger jeg så godmorgen til dem i dag...«

LUK PORTENE OP

Gestapo, Gestapo luk Portene op,
for nu vil jeg hjem til min Kvinde,
den tyske Kultur har jeg følt paa min
Krop,
ved nok om hvad I har i Sinde.
I ter jer som altid til sidste Minut,
men heldigvis, ved jeg, en Dag er det
slut.
Montgomery, Montgomery, luk
Portene op,
og spær saa de Prøjsere inde.

DANMARKS BEFRIELSESDAG (Skrevet Befrielsesnatten)

Mel.: Den danske Sang

Af alle Taarne nu Klokker kimer,
thi Danmark fejrer sin Frihedsdag.
Forbi, forbi er vor Trældoms Timer,
nu vajer atter vort frie Flag.
Mens Hjertet banker, og Øjet dugges,
og Sangen bruser i Danmarks Gaard,
vi hilser Flaget, som sagte vugges
i Vaarens Brise, mens Lærken slaar.

Vor Ret og Frihed har Tysken kuet,
men aldrig kued' han Folkets Sjæl.
Thi om han lokked' og om han trued',
vi blev dog Danske alligevel!
Med Tvang kan ingen os Daner vinde.
Ej trives Trælle paa Nordens Grund.
Vil fremmed Voldsmand vor Frihed binde,
da vaagner Kæmpen ved Øresund.

Tyrannens Hær fra de tyske Vænge
med Vold besatte vort Hjemlands Jord.
Ved Grænsen segned' de danske Dreng
i Helledøden for Danmark, vor Mor.
Vort Fædreland var i Nød og Fare,
vort Folk var Træl i sit eget Hus,
vor Drot var Konge af Tysklands Naade,
og Verden genlød af Storkrigens Brus.

Da Tysken troede, vort Folk var bundet,
begyndte Danmark sin Frihedskamp.
Fra Vesterhav og til Øresundet
stred unge Helte i Røg og Damp.
Saa mange maatte i Kampen bløde,
og Sorgen fulgte i Stridens Spor -
Guds Fred med alle, som faldt og døde
for Danmarks Frihed, for Danmarks
Jord!

Saa rejs dig, Danmark, lad Takken stige
til Gud for Frihedens gyldne Skat.
Han naadigt skænkede' vort Folk og Rige
en Frihedsdag efter Trældommens Nat.
Og hil vor Drot, som paa Kongeborgen
stod trofast Vagt gennem Kampens
Aar!
Ja, hil Kong Christian paa Festens Morgen,
mens Fredens Bud over Verden gaar!

*Knud Alsinger
Sognepræst, Sorø*

Befrielsen fra Neuengamme

Søndag den 20. april markerer Neuengammeforeningen i samarbejde med Kammeraternes Hjælpefond ved en højtidelighed 35-års-dagen for befrielsen fra Neuengamme.

Der startes i Helligåndskirken kl. 19,00, hvor de medvirkende er: Zahles skoles kor under ledelse af Minna Hess Thaysen, og blæserorkestret FDF, Kgs. Lyngby, under ledelse af organist Arne Christensen, der også sidder ved orglet denne aften. Prædikant er provst Poul Riis, der er tidligere fange fra Dachau.

Kl. ca. 19,45 samles man ved mindesmærket for den ukendte KZ-fange. Her taler redaktør, fru Lis Møller, formanden for Neuengammeforeningen Holger Grome og formanden for Kammeraternes Hjælpefond, general F.B. Larsen. Mikrofonen betjenes af Johannes Fosmark.

Kl. ca. 20,10 er der frit samvær i Rådhuskælderen. Her holdes korte taler. Zahles Skoles kor synger - og vi nyder en kop kaffe.

Der er gratis adgang for alle interesserede, men til samværet i Rådhuskælderen skal der dog hentes billetter. De fås i kirkens våbenhus og koster ikke noget.

DET GÅR BEDRE...

:/:Det gaar bedre og bedre Dag for Dag,:/:
du skal more dig og smile,
selv om andre syntes, du burde fortvivle,
selv om Stillingen er svag
saa syng med Velbehag:
aa aa aa aa aa aa aa
det gaar bedre og bedre Dag for Dag.

EN LÆRKE LETTED...

En lærke letted, og tusind fulgte,
og straks var luften et væld af sang.
De tusind tårne tog til at tone,
så landet fyldtes af klokkers klang,
og byer blomstred i rødt og hvidt,
og det var forår og Danmark frit,
ja, Danmark frit.

Det var en morgen som tusind andre
og ingen morgen i tusind år,
da Danmark vågned med klare øjne
til glædestimer og frimandskår,
og landet lyste fra sund til klit,
for det var forår og Danmark frit,
ja, Danmark frit.

Vi mindes stille de tapre døde,
hvis navne lever i Danmarks navn,
og takken søger til dem, der segned,
og dem, der sidder med tunge savn.
Gud trøste dem, der har lidt og stridt,
til det blev forår og Danmark frit,
ja, Danmark frit.

Men du, som styrter de stoltes riger
og løser fangne af bolt og bånd,
dig flyver hjerternes tak i møde,
vor skæbne er i din stærke hånd.
Nu er det forår og Danmark frit.
Velsign det, Herre, fra sund til klit,
fra sund til klit.

Mads Nielsen

Aldrig mere en 9. april

Danske soldater i stilling 9. april i Aabenraa

Det var i år 40-års dagen for den 9. april, men det er, som om vi ikke rigtig kan blive færdige med at tale om, skrive om og drøfte denne dags begivenheder. Den historiske forskning om disse begivenheder må naturligvis gå sin gang, og nye interessante enkeltheder til belysning af dagens begivenheder dukker da også stadig frem.

Og disse drøftelser, som vi også kunne kalde samtaler, er nyttige, for begivenhederne den 9. april 1940 har linjer, der vejleder os angående fremtiden.

Ganske vist har nogle for vane at sige, at vi intet har lært af den 9. april og de fem lange år, men det er nu ikke rigtigt.

Vi lærte således, at vi må søge os venner i fredstid. Den dag, den aggressive hær står ved vor grænse eller har sendt sine fly ind over vort land, er det for sent. Vi er vågnet op af tornerosesøvn og har sluttet venskabsalliance med frihedselskende folk, der tror på det demokratisk-parlamentariske system som den styreform, der yder størst respekt for mennesket og menneskerettighederne.

- Vi kan sige, at det er dyrt at være med i denne venskabsalliance, men vi fæster os dog mest ved, at det ville være endnu dyrere ikke at være med, og mange af os tror på, at hvis vi ikke var med i venskabsalliancen, havde vort land allerede oplevet en ny 9. april.

Vi har også indset, at vi ikke kan

overlade til andre lande at beskytte vort land. Vi må selv gøre noget. Vi må selv gøre alt, hvad vi evner.

I alle disse forhold tænker vi positivt om vort lands fremtid, for vi ønsker at værne vor ungdom og sikre den sunde og lyse fremtidskår. Vi ønsker at værne det danske hjem, der både i dag og i dagene fremover er grundpillen i det danske samfund.

Trods alt tændtes der den 9. april en fakkell. Den lyste svagt den første tid, men som tiden skred frem, lyste den klarere og varmere, og den 29. august var faklen så klart brændende, at alle flokkedes og fulgte.

Et enigt folk stod nu samlet i kampen for vore umistelige menneskerettigheder. Ganske vist er der nogle, der taler om, at det kun var nogle få, der var med i frihedskampen, men den påstand er en nazistisk opfindelse. Den er urigtig og skadelig. Den er urigtig, fordi langt de fleste var med på een eller anden måde efter den 29. august, og den er uheldig, fordi den sætter et urimeligt skel mellem nogle få og de mange.

- Den 9. april angår vort forhold til Tyskland, og med smerte noterer vi os, at det store flertal i Tyskland sluttede op om de nazistiske brun- og sortskjorter, men vi ved også, at henimod tre millioner tyskere ofrede livet i modstandskampen i Tyskland mod de nazistiske

Tysk kampvogn, der er gjort ukampdygtig.

bødler. Vi har savnet dem hårdt i årene efter 1945, da der bygges et nyt forhold op mellem Danmark og Tyskland.

På denne dag vil vi da understrege, at vor modstandskamp ikke var en kamp mod Tyskland og tyskerne, men en kamp mod nazisterne, og derfor ønsker vi altid at vise et åbent sind overfor de demokratiske kræfter i det nye Tyskland.

Vi synes dog, at vi har lov til at føje til, at ingen i dette brobygningsarbejde har lov til af os at forlange, at vi skal være bløjede.

Den 9. april tænker vi med taknemlighed på de landsmænd, der ofrede livet i kampen i glad erkendelse af, at der fulgte en bedre dag efter den 9. april. De skabte mulighederne for en 29. august og en 4. maj.

Dagens egentlige hovedtitel er ordene: I skal ikke blive glemt. Ofrene var ikke forgæves. I skal ikke blive glemt.

Det er vor hilsen til alle, der satte førlighed eller sundhed til i kampen, og til de efterladte, der ofrede det bedste, de havde.

Johannes Fosmark

Dansk Handelsblad

De frie købmands
ugentlige fagblad
Fenrisvej 11 - 8230 Aabyhøj

DET ILLEGALE

Information

Information var under besættelsen et af de vigtigste illegale blade, det udkom næsten dagligt fra august 1943, og frem til befrielsen. Dette optryk har samlet alle de idag eksisterende nr. på ialt 3330 s. i 15 bind indb. i helshirting.

Det er et enestående kildeskrift til belysning af begivenhederne i Danmark under den tyske besættelse, idet begivenhederne fra overalt i landet omtales.

Indb. Før 4750,00 **nu 1985,00**

Kan også leveres på konto.

Helge Klint:

Efterretningstjenesten og Hærens illegale transporttjeneste 1940/45.

Militærets indsats under Danmarks besættelse, den »skæve« våbenfordeling m.v.

182 sider.

Før 89,20 **nu 49,85**

Christian Brønnum:

Men kloden blev mere rød

211 sider

nu 48,00

Vi har enkelte antikvariske eksemplarer af:

Jørgen Barfod:

Helvede har mange navne

463 sider

nu 98,00

KIBÆK BOGHANDEL

Tlf. (07) 19 10 76

6933 Kibæk

DAGBOGEN

MAJ

Torsdag 1.

1945: Overalt beslaglægger tyskerne biler, vogne og cykler. Hipofolkene terroriserer i gaderne. Storadmiral Dönitz meddeler i aften over Hamborgs radio, at Hitler er død, men forinden har udnævnt Dönitz til sin efterfølger. Opfordrer til fortsat hensynsløs kamp.

Fredag 2.

1945: Den lokale tyske kommandant i Horsens kapitulerer. Befrielsesjubel i byen. Studenternes efterretningstjeneste tager sin egen private frihedssender i brug. Udsendelse hver time. Dagbladene kan telefonere til Stockholm uden censur. Grundet voldsom jernbanesabotage standser al persontrafik. Skolerne lukkes.

Lørdag 3.

1945: Berlin overgiver sig.

Søndag 4.

1945: Kl. 20.35 meddeler den danske speaker fra BBC, red. Johs. G. Sørensen, at tyskerne kapitulerer i Danmark fra i morgen tidlig kl. 8. Uhyre meneskemasser fylder gaderne, syngende, leende, jublende, grædende af glæde. Danmark er frit!

Mandag 5. Danmarks Frihedsdag

1946: Kong Christian X i radioen til det danske folk: Ingen af os glemmer 5. maj 1945 og den frigørelse, vi følte, da Danmark atter blev frit, en dag, der går over i historien. Næst Gud gik takken til de allierede, som ved deres sejr gav os friheden, men takken går også til alle danske hjemme og i udlandet, der gjorde Danmarks navn ære, som til alle dem, der ofrede livet for at give os friheden. Jeg bringer også i dag min hilsen til alle danske uden for vore grænser, og særlig tænker jeg på de dansksindede i Sydslesvig, hvis skæbne ligger os varmt på sinde. Tak for den kærlighed og hjælp, alle landsmænd i det fremmede har ydet vort land. Deres omdømme ude medvirkede til at fæstne tilliden til Danmark. Gud signe alle landsmænd herhjemme og i udlandet.

Tirsdag 6.

1941: I Aalborg ødelægges »Kilden« ved Schalburgtage. Sabotage mod luft-

havnen på Kløvermarksvej. - 1945: Allieret militærmission ankommer til Danmark. Den tyske kommandant på Bornholm vil ikke kapitulere.

Onsdag 7. Norges Frihedsdag

1944: Assens hjem søges af Schalburgtage. Mange ejendomme ødelagt. - 1945: Rønne og Neksø bombarderes af russerne, da tyskerne ikke vil overgive sig på Bornholm.

Torsdag 8.

1945: Rønne og Neksø bombarderes på ny, efter at indbyggerne i nattens løb er evakuerede. Tyskerne overgiver sig. - dag. Fred i hele Europa.

Fredag 9.

1945: Kong Christian åbner den danske Rigsdag og udtaler bl.a.: Tak for den tillid, De har vist mig. Mange personlige afsavn og liv har disse år krævet, og vi samles i det gamle ord: »Guds fred med vore døde i Danmarks rosengård. Guds fred med dem, som bløde af dybe hjertesår«. - Russiske tropper ankommer til Bornholm.

Lørdag 10.

1940: Tyskerne rykker ind i Holland, Belgien og Luxembourg. Franske og engelske tropper rykker ind i Belgien. Englænderne besætter Island. Churchill chef for samlingsregeringen. - 1943: Bombesabotage mod Dansk Industri-Syndikat i Frihavnen.

Søndag 11.

1944: Tyskerne finder faldskærme med våben ved Nibe. 8 implicerede fanges.

Mandag 12.

1944: Tysk vandflyver styrter ned i Sortedamssøen. 3 tyskere drukner. - 1945: Generalfeltmarskal Montgomery i København.

Tirsdag 13.

1943: Krigen i Afrika endt. - 1944: Store sabotagebrande i Sydhavnen. Hævn-mord på inspektør Petersen, »Skandia« for etablerementets udpræget dansksindede og tysk fjendtlige holdning. - 1945: Det danske politi på ny i funktion.

Onsdag 14.

1940: Holland kapitulerer. - 1944: Flere stormagasiner i Kbh. får titusinder af ruder knust ved Schalburgtage-bomber, hvorved også universitetets bygninger og

private ejendomme får ruderne sprængt.

Fredag 16.

1944: I en luftkamp ved Aalborg nedskydes 2 engelske og 6 tyske maskiner.

Lørdag 17.

1941: Største danske skib i allieret tjeneste under besættelsen forliser: A. P. Møllers M/S Eleonora Mærsk (10.694 br.R.T.)

Søndag 18.

1943: Esbjerg-kuttere beskydes af tyske kystbevogtningsbåde. - 1944: På Havnearbejdernes fællesfbd. kontor arresteres formanden, kassereren og hele personalet, hvorpå arbejderne går i strejke i Frihavnen o.a.st. Efter løsladelse genoptages arbejdet.

Mandag 19.

1943: Tyskerne har beslaglagt et parti Kaj Munk-bøger hos bogbinder Henrik Park og forbyder indbinding af Munks bøger.

Tirsdag 20.

1942: Elever fra Aalborg Katedralskole arrest. efter at have oprettet »Churchill-Klub«. Rektor Galster suspenderet.

Onsdag 21.

1944: Tyskerne har anmodet dansk politi om at overtage sabotagevagterne, men politiet undskylder sig med manglende mandskab.

Torsdag 22.

1939: Militærpakt mellem Tyskland og Italien. - 1944: Tyskerne visiterer trafikanter over Storstrøms- og Lillebæltsbroen. Forbud mod at passere broerne i mørklægningsstiden.

Fredag 23.

1944: Journalist Viggo Thorstenson, »Randers Dagblad«, dømt til døden. Stud.jur. Leif Petersen skydes ned for øjnene af sin far, red. Waldemar Petersen, »Sorø Amtstidende«. Begge førtes til Dagmarhus.

Lørdag 24.

1944: Schalburgtage mod firmaerne Aulin og Julius Kopp i Kbh.

Søndag 25.

1944: Omfattende sabotagebrande hos B og W.

Mandag 26.

1942: Rusland og England undertegner i London bistandspagt gældende 20 år efter freden. - 1944: Da tyskerne skal anholde grænsegendarmeriets chef, oberst Paludan-Müller, kommer det til ildkamp, hvorunder flere tyskere dræbes, før obersten selv bliver dræbt. Omfattende Schalburgtage-ødelæggelser i Odense, bl.a. lægges »Fyns Stiftstidende« i ruiner.

Tirsdag 27.

1944: Sabotører med lastbil fjerner trotyllager fra hærens nye krudtværk i Frederiksværk. Tyskerne har besat værket. Enhver over 14 år skal have legitimationskort.

Onsdag 28.

1940. Belgien kapitulerer.

Torsdag 29.

1940: Udslibning af engelske tropper over Kanalen fra Dunkerque begynder.

Fredag 30.

1944: Spærretid i Hjørring efter bombeattentat mod slagters villa nær værnemagtsbygning.

Lørdag 31.

1939: På tysk initiativ underskrives en ikke-angrebspakt mellem Danmark-Tyskland. - 1943: Sabotører ødelægger med bomber lokomotiverne i remisen i Tønder.

JUNI

Søndag 1.

1944: Tyskerne forbyder annoncering og meddelelser om grænsegendarmeriets chef, oberst Paludan-Müllers begravelse fra Snesere kirke nær Præstø.

Mandag 2.

1944: Mange anholdelser i Ribe.

Onsdag 4.

1944: Efter våbenedkastninger lang række anholdelser i Åbenrå.

5. juni.

1943. Det danske Fællesråd, Frihedsrådets forløber, oprettes.

Fredag 6.

1944: D-dag. Invasionen i Frankrig. Landgang mellem Le Havre og Cherbourg-halvøen.

Lørdag 7.

1944: Et halvt hundrede sabotører sprænger fabrikken »Globus«, Glostrup, i luften efter ildkamp med bevogtningsmandskabet, der består af Sommerfolk. På tilbagevejen til Kbh. beskydes sabotørerne senere fra maskinfabrikken »Carltop«, hvorved læge Haagens mister livet. - 1945: Kong Haakon vender hjem til Norge.

Mandag 9.

1940: Den norske hær kapitulerer. Kong Haakon og den norske regering til England, hvorfra kampen fortsættes.

Tirsdag 10.

1940: Italien med i krigen på tysk side.

Onsdag 11.

1944: I nat hægedes Langelinie-pavillonen, hvor Kgl. dansk Yachtklub har lokaler, af Schalburgtage.

Torsdag 12.

1944: Københavns Golfklubs hus på Eremitagesletten ødelægges totalt ved Schalburgtage.

Lørdag 14.

1943: Ved retten i Århus afsiges kendelse for, at lægerne i Århus skal udtale sig om, hvem der har behandlet en formentlig såret sabotør, så man på den måde kan komme på spor efter ham. Kendelsen appelleret af lægerne, som henviser til deres tavshedspligt.

Søndag 15.

1944: Odense hjem søges på ny af omfattende Schalburgtage-ødelæggelser. V-1-våbnet indsættes mod London.

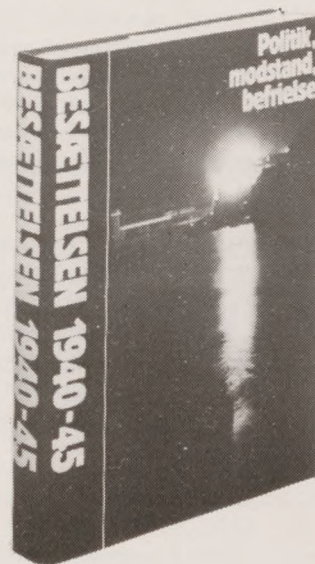
Mandag 16.

1944: Det islandske Alting vedtager ophævelse af den dansk-islandske forbundslov.

Tirsdag 17.

1940: Frankrig kapitulerer. - 1944: Overretssagfører Krenchel's genvordigheder: vil afholde møde i Rømersgade, men bladene vil ikke optage annoncer. Politiet forbyder mødet, men justitsministeriet giver tilladelse. Bygningens ledelse siger, at lokalerne er under reparation, hvorpå Krenchel selv bryder dørene op og afholder mødet. Pludselig svigter lyset og kan først tændes, da Krenchel er væk. Dansk Lægeforenings fmd., V. A. Fenger, prof. Chiewitz og

Enestående værk om Danmark under Besættelsen

»Besættelsen 1940-1945. Politik. Modstand. Befrielse« er en bog, der bør stå i hvert eneste dansk hjem. Skrevet af Jørgen Hæstrup, Hans Kirchhof, Henning Poulsen m.fl. og gennemillustreret. 360 sider. Indb. kr. 149,50

I efteråret 1980 udkommer Erik Kjersgaards værk i 2 bind om Besættelsens dagligdage.

Bind 1: Lysene slukkes
Bind 2: Freden forberedes

Tal med Deres boghandler nu, og få værkets 1. bind leveret straks ved udgivelsen.

 Politikens Forlag

andre læger anholdt. Den islandske republik oprettes.

Onsdag 18.

1944: Lægernes Hus i Amaliegade, Domus Medica, og KB-Hallen sprængt i luften og totalt ødelagt ved Schalburgtage.

Torsdag 19.

1944: Mange mennesker såres på Blegdamsvej ved Schalburgtagefolkens ubeherskede skydning fra Frimurerlogen.

Lørdag 21.

1944: Riffelsyndikatet i Frihavnen pulveriseres ved sabotage. Forbipasserende, der råber hurra, beskydes af tyske vagter, hvorfor politiet gennem højtalervogne advarer mod glædesytringer.

Søndag 22.

1941. Tyskerne angriber Rusland og ca. 200 kommunister interneres i Horserødlejren. - 1942: Rommel ved Ægyptens grænse. - 1944: 8 patrioter henrettet af tyskerne.

Mandag 23.

1944: Tyskerne indfører standretter til pådømmelse af sabotage o.lign.

Tirsdag 24.

1944: I Kbh. ødelægges ved Schalburgtage Borgernes Hus og Studentergården.

Onsdag 25.

1942: Dr.phil. Vilh. la Cour idømmes 7 mdrs. fængsel og 1800 kr. i omkostninger ved højesteret for »landsskadelige udtalelser«. - 1944: I nat ødelægges store dele af Tivoli ved Schalburgtage. Flere af de største etablissementer jævnes med jorden af bomber og brande. Kørselsforbud i Kbh. fra kl. 16 og spærretid kl. 20-5.

Torsdag 26.

1942: Metalindsamlingen saboteres gennem trykte og skrevne meddelelser: »Gem alt metal! Ved aflevering forlænges krigen og støttes nazismen«. - 1944: Schalburgtage mod Den kgl. Porcelænsfabrik. B og W.s arbejdere nedlægger arbejdet og går i strejke som protest mod spærretiden i de lyse sommeraftener. - 1945: »De forenede Nationer«, historiens største pagt mellem ca. 50 nationer, dannes.

Fredag 27.

1942: Sejlsads ved Jyllands Vestkyst forbudt i mørklægningstiden. Kaj Munks »3 Prædikener« udkommer. - 1944: Hele Kbhvn. deltager i »Gå tidlig hjem«-strejken. Om aftenen et tusindtal af protestbål i byens gader. Tyske patruljer farer gennem byen og dræber og sårer mange mennesker.

Lørdag 28.

1943: Højesteret idømmer straffe på indtil 6 års fængsel for hjælp til faldskærmsfolk og uddeling af »De frie Danske«. - 1944: Mange store industrivirksomheder og stormagasiner indstiller alt arbejde ved middagstid, så længe spærretiden vedvarer. Bål overalt i byen.

Søndag 29.

1941: Kongen giver tilladelse til Kongemærkets fremstilling på ny. - 1942:

Legitimation for at komme ind på politigården. - 1944: 8 danske patrioter henrettes, bl.a. kroejner Marius Fiil, hans søn, svigersøn og andre fra Hvidsten ved Randers. Hans 2 døtre livsvarigt fængsel og ungdomsfængsel at afsone i Tyskland. Optøjer, barrikader og bål over hele Kbh. Mangel på brød. Spærretiden udsat til kl. 23.

Mandag 30.

1941: Folkestrejken udbryder i Kbh. Sporvognene standser. Kl. 17.30 lukker telefonen. Nye tropper og panservogne til byen. Køer foran alle fødevarerforretninger. Hovedbanegården besættes. Større pladser besættes. Barrikader med engl., amer., russ. og danske flag. Kl. 20 forlader personalet Statstelegrafer. Kl. 21 besættes samtlige værker. Der lukkes for gas, vand og lys. - 45: Folkestrejkenes faldne for et år siden mindes. - 1946: Atombombe kastes over forsøgsflåden ved Bikini.

DET VAR I DE HÅRDE ÅR

Fra venstre: Gesandt, kammerherre Kruise, rektor Paul Holt, forfatteren Axel Heltoft, greve Folke Bernadotte, Erik Jacobsen, fællestillidsmand for samtlige fanger i Neuengamme og ambassadør Hans Bertelsen, sekretær i gesandtskabet i Stockholm ved overrækkelsen i sommeren 1945 af de befriede fangers takkebog.

Paul Holt fylder 80 den 4. maj. Vi har bedt ham nedskrive nogle tanker, han gør sig på en sådan dag.

Når man af fag er »historiker«, ved man jo en hel del om, at der ikke findes

nogen mulighed for at lade sine egne synspunkter forsvinde. De er altid til stede som en forudsætning for det, man prøver på at give en såkaldt objektiv beretning om. Dette gælder naturligvis ganske særligt, når det handler om det, man kalder »erindringer«.

I dette tilfælde drejer det sig om en forhenværende KZ-fange.

I besættelsestiden fik jeg jo lejlighed til at stifte et nærmere bekendtskab med både danske og tyske forskelligartede fangeoplevelser.

Først var det de meget civiliserede københavnske indespærringer i skoler, fængsler og fangelejr, og derefter det tyske system på samme område. Og det er det sidste, som der her skal berettes lidt om.

I oktober 1944 gik turen til Frøslev og derfra videre til Neuengamme og efter kort tids forløb til Versen-lejren ved Hollands grænse, og den var værre end Neuengamme.

Det var en hård omgang. De første nætter sov vi på et cementgulv, hvor der var så lidt plads, at vi kun kunne ligge sidelæns, og ikke kunne vende os uden at støde til hinanden, men det havde altså en fordel: at vi kunne varme hinanden!

Efter nogen tid blev vi danske samlet i een barak og lå på halm. Efterhånden blev der bedre plads - fordi mange fanger døde.

Vi led, fordi vi var underernærede, men det havde dog en vis fordel, fordi det medførte, at man led mindre under smerter, end man normalt ville gøre. Jeg kom på lejrens revier, hospital. Det blev angivet, at jeg havde angina, men efter min hjemkomst viste det sig at have været ansigtsrosen.

Vi lå på det bare gulv i vort almindelige tøj. Jeg havde feber, og næste morgen var der en våd plet fra mit tøj på gulvet, hvor jeg havde ligget. I nærheden af mig lå nogle polakker, som havde svært ved at få maden ned. Om natten udnyttede en anden polak denne chance, krøb hen til ham og stjal maden.

Ved min anden side lå en stor hollandsk dreng. Han led meget. Han sagde, at han hjemme ikke havde været optaget af åndeligt liv, men nu, når han engang kom hjem, ville han sige til menesker: Tro på Gud. Han drejede sig mod mig og sagde: Kan du ikke bede for mig, at jeg må få mindre ondt end hidtil? Det gjorde jeg, og næste morgen sagde drengen, at han for første gang i lang tid havde haft en god nattesøvn.

Det var helt igennem en hård tid. Men så skete der noget. Lige før jul kom de første danske Røde Kors pakker med tøj, stortrøjer, skindhuer, træskostøvler og undertøj. Ja, vi fik også tobak. Det

var en helt ny situation! Vi havde dermed fået en enestående stilling. Vi var blevet med et moderne udtryk: »en overklasse!« Tobakken gav os muligheder for at slå en handel af.

Et udtryk for den nye situation var det, at vi fik lov til virkelig at »holde jul«. De andre fanger fik ordre til at holde sig i ro. Vi fik pynt til et juletræ, som vi havde »organiseret«, som man kaldte det, når man på illegal vis skaffede sig sager, man var interesseret i.

Julepynten var stanniolstrimler, som vi havde samlet sammen af den mængde stanniolstrimler, som de allierede flyvere havde kastet ned for at forvirre tyskernes radioapparater. Det viste sig, at en medfange havde smuglet en Bibel med hjemmefra, så jeg kunne læse juleevangeliet højt, og vi sang nogle julesalmer: »Glade jul«, »Julen har bragt velsignede bud« og »Djævel er jorden«. Jeg kunne føje nogle ord til om julens budskab og om den oprindelige, så fattige jul. Sindene var stærkt grebne af denne helt usædvanlige juleoplevelse.

Vi danske modtog vore Røde Kors-pakker. Dermed fik vi også lægemidler. Jeg led under hårde sår i huden, men fik nu nogen salve, der hjalp mig. En kammerat var straks parat til at hjælpe.

Vi talte naturligvis meget om fremtiden, troede på de gode rygter, drøftede også fremtidens politik. Mange ventede, at russerne efter krigen ville blive de stærkeste på fastlandet, og så måtte de andre europæiske magter jo søge nærmere samarbejde. For øvrigt kunne vi mærke, at den militære situation gjorde indtryk på tyskerne. Når de var i tilbagegang, havde det den virkning, at de blev venligere - var der fremgang, blev de værre.

Det var altså bemærkelsesværdigt, at der blandt fangerne gjorde sig en vis optimisme gældende. Man kan jo komme i situationer, hvor selvopholdelsesdriften ligefrem nøder en til ikke at tabe modet.

Men så skete underet: Jeg kom tilbage til Danmark ved en særlig indsats fra Røde Kors, blev hentet hjem i en Røde Kors-bil, kom tilbage til Frøslev, og der var jeg så, til jeg blev ført til Sverige og endelig igen hjemme i Danmark.

Ja, denne personlige historie er kun et blandt mange andre vidnesbyrd om, hvordan krigstiden kunne opleves.

Selv om vi kommer under samme ydre forholds magt, vil det altid vise sig, at man alligevel oplever livet, som man

kan sige det, på vore egne vilkår, altså: hvad det personlige, det sjælelige angår.

Paul Holt

Rektor Paul Holt kan på sin 80-års dag se tilbage på et rigt og travlt virke. Det kan opdeles i 4 kategorier:

1. Årene som lektor ved Øster Soga-dens Gymnasium i København.
2. Årene som rektor ved Århus Seminarium.
3. Et forfatterskab, der omfatter flere lærebøger for gymnasiet.
4. Et politisk arbejde, der bragte ham i Folketinget.

Han var under okkupationen arresteret flere gange. Først i august-oktober 1943, siden i juni 1944. Han sad i Vestre Fængsels tyske afdeling, i Frøslev og i Neuengamme-Versen. Han kom hjem over Sverige i maj 1945.

Kurrejser til DDR - en sundheds- kilde

Trænger De ikke snart til en forfriskende og afslappende kur?

- Bad Elster 1. kl. hotel
- Bad Brambach

3 ugers ophold.

Yderligere information:
DDR's Trafikrepræsentation
Vesterbrogade 84
1620 V
(01) 24 68 66

Hansa Folketurist
01-39 62 24
Avenue 80 - 2200 N DAF

Thorkild Dige 35 år i Frihedsfonden

Den 24. maj fylder Thorkild Dige 70 år og den 31. maj fratræder han stillingen som kontorchef i Frihedsfonden efter 35 års arbejde i fonden.

Vi benytter den oplagte anledning til en samtale med Dige, der dog næppe behøver megen præsentation i dette blad.

Han stammer fra - som han selv siger - det forkætrede degne-miljø, idet hans far var landsbylærer på Fyn. Under besættelsen var han en tid arresteret i 1943 af tyskerne og måtte derefter flygte til Sverige. Her arbejdede han en tid som skovarbejder, men blev snart distriktsleder for de danske flygtninge på den egn, hvor han var havnet.

Straks efter befrielsen var han en kort tid ansat på centralkontoret for særlige anliggender, men blev kort tid senere knyttet til Frihedsfonden, hvor han har været kontorchef siden 1947.

Før krigen syslede han en kort tid med journalistik, og spørger man, hvorfor han opgav det, er svaret: »Journalistik kan føre til alt, bare man forlader den i tide.«

Men det er ellers svært at få den beskede Dige til at udtale sig om sig selv. Derimod er han fyldt med anekdoter om andre og om mangeartede episoder. Og helst af alt taler han om Frihedsfonden, og det er da også den, vi gerne vil høre lidt om.

- Vi har mere travlt end nogen sinde,

siger Dige. - I 1979 tilmeldtes 435 nye sager, og i de første par måneder i år har vi over 70 nye sager.

- Hvor mange klienter har fonden? spørger vi.

- I 1945 var der ca. 1000 enker og lige så mange børn. Hertil kom så de skadelidte, i første omgang især de deporterede og fængslede og senere de langtidssillegale, efter at de kom med i til-lægsloven. I dag har vi ca. 12.000 sager i arkivet. Blandt jøderne i Theresienstadt var enkelte børn, ja nogle af dem blev født dernede. Ellers er den gennemsnitlige aldersgruppe i dag i 50-60 års alderen.

KRIGSSEJLERNE HAVDE ET HÅRDT JOB

- Blandt de nyere klienter er mange krigssejlere, dvs. søfolk, der sejlede i allieret tjeneste under krigen. Og det er et hårdt ramt folkefærd, siger Dige. - Tænk bare på de overlevende søfolk, der i flere år oplevede krigssejladsen med våben, ammunition og olie over Atlanten, for ikke at tale om Ishavskonvojerne til Murmansk, daglig angrebet af u-både og bombefly. Og mange af de psykiske følger viser sig først nu. Søfolk er jo som regel hårde negle, der først giver op, når de ikke kan mere og næsten må slæbes herind.

- Vi er glade for, at det lykkedes fondens forretningsudvalg gennem lange forhandlinger at skaffe mulighed for, at fonden kan fortsætte arbejdet i fem år endnu. Ganske vist er budgettet så beskåret, at vi har måttet afskedige flere af personalet, siger Dige slutteligt.

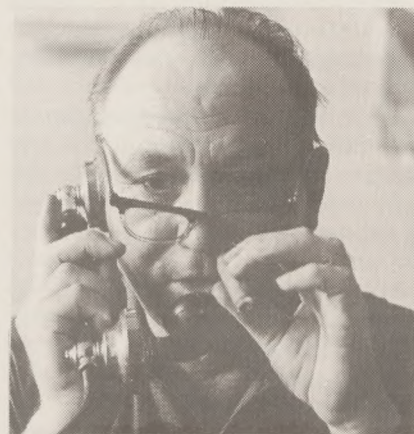
Og nu forlader Dige så Frihedsfonden, i hvert fald som kontorchef. Han vil fra alle sider få fortjent hyldelse og tak. For det er ikke for meget sagt, at Diges navn uløseligt er knyttet til Frihedsfonden, således at når man siger Frihedsfonden, mener man Dige, og når man siger Dige, er det Frihedsfonden, man tænker på.

Utallige er de mennesker, der er blevet hjulpet af Dige, også ofte på utraditionel vis. Hans ånd vil uundgåeligt præge fondens videre arbejde, og forhåbentlig vil han fortsat lade fondens ledelse nyde godt af hans viden og store erfaring.

Vi bringer på dette blads læsere og på Frihedsfondens mange klienters vegne en hjertelig tak til Thorkild Dige for en enestående indsats gennem de 35 år.

FT

65 år - og hvad så?

Gennem de sidste 5-6 år har Carl Nommels røgtet hvervet som socialsekretær for De Erhvervshæmmede i København. Han har sat en masse tid i dette arbejde. Den 16. maj fylder han 65. Hvilke tanker gør han sig på denne dag? Det hører vi om her.

Da jeg kom i FDF, sang man tit, og en af disse sange var:

Fyrre år frem
når os alderen trykker,
pusten bliver kort,
men erindringen lang...

Denne situation står de fleste af os i i dag, og mange af vore kammerater er særdeles hårdt mærket af den tid, de har tilbragt i tyske tugthuse eller kz-lejre.

For mit eget vedkommende vidste jeg en del om de tyske koncertlejre fra de emigranter, som var kommet til Danmark mellem 1933 og 1940, men alligevel var det svært at forstå, at man bragte mennesker, blot fordi de havde en anden opfattelse end nazisterne.

Da vi endelig havnede i Neuengamme midt i september 1944, havde vi den faste tro, at det var til at komme igennem, for krigen måtte snart være færdig.

Det gik anderledes...

I slutningen af september røg vi til Husum-Schwesinge, og her lærte vi, at det drejede sig om tilintetgørelse. Danskerne var heldige, da vi endnu havde sul på kroppen, men alligevel var vi godt afrakkede ni-ti uger senere, og det var ikke til at se, om det var en dansk eller en fransk fange.

Julen 1944 tilbragte vi i Neuengamme, og først i januar gik det igen løs, denne gang kom vi over til den holland-

ske grænse, og selv om vi sultede bravt, var lejren efter kz-målestok noget bedre.

I slutningen af marts kommer vi tilbage til Neuengamme, og resten af historien kender alle tidligere fanger, da vi kom hjem med Røde Kors.

Den 28.-29. april kørte vi gennem Danmark og skulle til Sverige, men nu kunne det være nok, og jeg stak af sammen med et par kammerater, da vi nåede Glostrup.

Nu fulgte et par spændende dage, for freden kunne komme hvert minut, men vi skulle frem til 4. maj, og på den måde oplevede jeg derfor befrielsen den 5. maj.

Om formiddagen tog jeg ind til Rådhuspladsen, hele byen stod på den anden ende, det var nærmest en uvirkelig drøm at gå igennem Strøget.

Senere på dagen gik jeg op til mit forbund og blev meldt til, og jeg fik arbejde straks - jeg skulle begynde kl. 16.

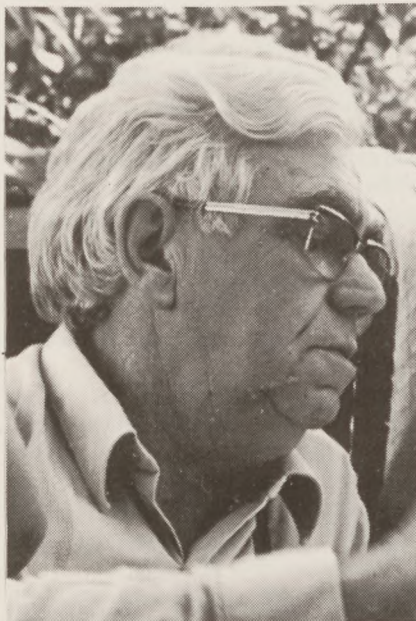
Det var nok ikke klogt, men nu havde man været væk fra faget i så lang tid, så det var en fornøjelse at komme tilbage til kolleger og lave noget nyttigt.

I 27 år arbejdede jeg ved sættekassen eller sættemaskinen, og i 1971 genrejste jeg min sag for tredje gang og fik 100 pct., og derfor måtte jeg holde op med faget.

I de sidste fem-seks år har jeg hjulpet De Erhvervshæmmede her i København med at rejse og genrejse sager, og det er et interessant arbejde.

Alt i alt et godt liv med få minus'er, men som jeg begyndte: pusten er blevet kortere...

70 ÅR

Medlem af Kammeraternes Hjælpesfond bestyrelse, sparekassedirektør Einer Hauberg, Tandslet, fylder 70 den 27. april.

Hans virke udenfor det rent faglige har gennem alle årene ligget på den dansk-nationale front. Hans far blev under Køllerperioden udvist af Tyskland. Det samme gjaldt for øvrigt hans farfar. Selv rejste han hjem til Sønderjylland i 1924, og gennem Det unge Grænseværns arbejde kom han med i modstandsbevægelsen.

De første klø fik han i Bovrup af de

danske nazister under et Frits Clausen-møde. Først gjaldt det fremstilling af illegale blade, senere andet modstandsarbejde.

Hauberg blev arresteret af Gestapo den 27. oktober 1944. Han sad tre uger i forhørsarrest i Åbenrå og var derefter i Frøslev indtil den 12. januar 1945. Da var billetten taget til en af de dårligste rejser, et menneske kan tænke sig. Turen derved gik over Neuengamme-Dessauer-Ufer-Bullenhuserdam-Neuengamme-Møgelkjær-Sverige med hjemkomst den 17. maj 1945.

Hauberg er ikke en mand af de mange ord, men han udfører gerne et arbejde for en sag, der ligger ham på hjerte.

F-k.

Aabenraa Rederi A/s

Finlands Vicekonsulat

P. F. CLEEMANN

SKIBSMÆGLERFORRETNING

AABENRAA

telgr. »Cleemann«

tf. (04) 622182 - telex 52111

**Shalom -
velkommen til
JERUSALEM
KIBBUTZ**

**TEL AVIV EILAT
NATHANYA**

Alle oplysninger: Deres
autoriserede rejsebureau eller

**Den Israelske
Stats Turistbureau**

Vesterbrogade 6D - 1620 Kbh. V

Tlf. (01) 12 96 80 - (01) 11 96 79

A.P. Møller

I arbejde på de syv have
- under den
syvtakkede stjerne

MÆRSK

En gammel hædersmand fylder år

Fhv. politiassistent Niels Viggo Soltoft hører til den milde fynske race. Han så dagens lys i Odense den 12. april 1895 og fyldte således 85 for nogle dage siden.

Faderen var glasmager på Fyns Glasværk og politisk og fagligt aktiv. Fagligt og politisk arbejde kom da også til at præge sønnens hele liv.

I 1918 blev Soltoft ansat som politibetjent i København. Han blev hurtigt tilidsmand på stationen, hvor han gjorde tjeneste, og medlem af Københavns Politiforenings bestyrelse i 1934 og af Dansk Politiforbunds hovedbestyrelse i 1938.

En fra Tyskland flygtet politimand, der som socialdemokrat havde været medlem af Hamborgs senat, bragte Soltoft i forbindelse med andre tyske politiske flygtninge. Mange blev taget af tyskerne efter den 9. april, men en gruppe, som Soltoft var medlem af, havde dog forinden reddet den tyske politimand og flere hundrede andre tyske flygtninge videre til Sverige ved et samarbejde med kaptajnen på DFDS's »Prins Carl«.

I 1942 lykkedes det gruppen at få koblet en fjernskriver i Helsingør på ty-

skernes fjernskrivernet. Tilkoblingen fik imidlertid aldrig den betydning, man havde forestillet sig. Således blev det skæbnesvangert, at en meddelelse om den tyske aktion mod politiet den 19. september 1944 kl. 11.00, som faktisk kom på fjernskriveren 2 timer forinden, ved en menneskelig fejl ikke blev kendt.

To gange var gruppen, der foruden Soltoft talte 3 andre medlemmer af Københavns Politiforenings bestyrelse, ved at blive taget af Gestapo, der havde opsnuset dens mødested. Begge gange undslap gruppen ved at flygte ad en bagvej.

• MEN den 19. september 1944 blev Soltoft taget ved den generelle aktion mod det danske politi og sendt til Neuengamme og Buchenwald sammen med næsten 2000 andre politifolk.

I december 1944 indvilgede tyskerne i at hjemføre 200 mand fra Buchenwald, udvalgt efter en række forskellige kriterier. Soltoft kom med på denne transport - nærmest ved et tilfælde - og blev løsladt fra Frøslev-lejren lillejuleaften 1944.

Soltoft blev derfor en af de første danske (om ikke *den* første?), der ud fra selvoplevelse kunne fortælle justitsministeriet, socialministeriet og Dansk Røde Kors om de tyske koncentrationslejre. Dette fik afgørende betydning for Røde Kors-pakkernes indhold og forsendelse og dermed for mange danske fangers liv.

Efter kapitulationen var Soltoft med til at overtage politigården efter tyskerne og hipoernes hærgen. Dannebrog blev hejst på politigårdens tag af politinspektør Møllerup, men den kun letbevæbnede gruppe kom under dette under kraftig beskydning fra hipoer, der skød fra omliggende tage. Da den tyske kommandant havde garanteret for, at gården var »ren«, klagede man til ham over skyderiet. Dette bevirkede, at kommandanten sendte en gruppe tyske soldater ud for at rense yderligere op. Først dagen efter, da man fandt ligene rundt om i vinduesnicher og andre steder, blev politifolkene klar over, at de tyske soldater havde skudt snigskytterne på stedet.

Soltoft har altid nøje kendt forskel på ret og uret, på hæderlighed og uhæderlighed, og ingen af de mange, mange mennesker, han har mødt i sit lange liv, har kunnet være i tvivl om det. Men fanatiker er han bestemt ikke.

DE DRAMATISKE begivenheder, som Soltoft gennem årene har taget del i, står i skærende modsætning til det indtryk af mildhed og varme, man uvilkårligt får af denne mand.

For Buchenwaldklubben var Soltoft en slags fødselshjælper ved stiftelsen i 1945. Han har siddet i klubbens bestyrelse siden, og den er stadig væk hans hjertebarn. Intet under, at klubben for længst har udnævnt ham til æresmedlem.

Soltoft er desuden dannebrogsmænd.

HA.

Runde dage

Erna Watson, Rørholmegade 12, 1352 Kbh. K (sekretær for Erhvervshæmme- de, Kbh.-afd.) 70 år 15. april.

Erik Rødkær, Syrenvej 13, 6000 Kolding (Buchenwald) 65 år 15. april.

Etta L. Pedersen, Østerg. 19, 9560 Hadsund, 60 år 16. april.

Søren Lundby Christensen, Blomster- vænget 4, 9491 Pandrup, 60 år 17. april.

Erling Amberg Møller, Platanvej 3, Ore, 4850 Stubbekøbing (Buchenwald) 60 år 18. april.

E. Skjoldager Eriksen, H. Hennikesvej 6, 9000 Aalborg (Stutthof 25.708) 70 år 18. april.

O. Ditlev Dahl Christensen, Nakskovvej 19, 2500 Valby (Buchenwald) 70 år 19. april.

Frede Briksby, Glentevej 21, 3390 Hundested (Buchenwald 87.370) 65 år 22. april.

Sigurd Stabell, Præstvej 12, 2850 Nærum (Neueng. 60.333) 60 år 23. april.

H. G. Strandgaard Hansen, Svingels Allé 27, 4900 Nakskov (Buchenwald) 70 år 23. april.

Ragna Jensen, Valby, 80 år 24. april.

Georg Larsen, Mars Alle 11, 2860 Søborg (Dachau 141.652) 60 år 25. april.

- Vivian Thorning**, Frederiksborgvej 8 F.2., 3520 Farum (Stutthof 25.720) 65 år 26. april.
- Einer Hauberg**, Holballe 3, 6473 Tandslet (Neuengamme, Dessauer Ufer, Bullenhuserdamm, Møgelkær, Sverige) 70 år 27. april. Medlem af bestyrelsen for Kammeraternes Hjælpefond.
- Arne B. Andersen**, Helsing, 75 år 26. april.
- Osvald Olesen**, Glentevej 3, 7680 Thyborøn Havn, 75 år 28. april.
- Anna Thomsen**, Stuckenbergsvej 16, 2800 Lyngby (enke efter Horserødforeningens mangeårige formand Niels Thomsen) 90 år 29. april.
- J. Skjærslund**, Morbækvej 45, 6600 Vejlen (Buchenwald) 60 år 30. april.
- Jens Helge Christiansen**, Lundtofteparken 3, 2800 Lyngby (Buchenwald) 70 år 2. maj.
- Jens Hincheli**, Lundtofteparken 34, 2800 Lyngby (Buchenwald) 60 år 4. maj.
- Paul Holt**, Præstevangsvej 35, 8210 Århus V (Froslev, Neuengamme, Versen) 80 år 4. maj. Medlem af bestyrelsen for Kammeraternes Hjælpefond.
- J. J. Beck**, Strandvej 138 B, 2900 Hellerup (Buchenwald) 70 år 5. maj.
- W. Munk Andersen**, Gillesager 4-7, 2650 Hvidovre (Buchenwald) 65 år 7. maj.
- Leif Witt**, Vangede Bygade 100, 2820 Gentofte (Buchenwald) 60 år 8. maj.
- H. Møllergaard**, Sdr. Fasanvej 61, 2000 F (Buchenwald) 70 år 11. maj.
- Tom Hansen**, Ullerupsdalvej 231, 7000 Fredericia, 65 år 12. maj.
- Ove Lykkeberg**, Skovvej 14, 8723 Løsning (Hannover-Stöcken) 60 år 12. maj.
- Erik Korsgaard Petersen**, Haslev (Neueng. 51.890) 60 år 12. maj.
- Aksel Andersen (»Vejle«)**, Tscherninggade 9A, 3300 Frederiksværk (Stutthof 25.781) 65 år 14. maj.
- Sv. Aa. Rasmussen**, Bygdevej 6, 2830 Virum, (Dachau 141.745) 60 år 14. maj.
- A. Eistrup Jørgensen**, Maglemosevej 4, 4270 Høng (Buchenwald) 60 år 14. maj.
- Carl Nommels**, Kostenborgvej 23, 2650 Hvidovre (Neueng. 50.545) sekretær i Erhvervshæmmede Københavns afd., 65 år 16. maj.
- Georg Strange**, Vigerslevvej 214, 2500 Valby (Neueng. 69.507) 75 år 17. maj.
- Anders Helge Benn**, Forhåbningsholms Alle 10, 1904 V (Buchenwald) 65 år 18. maj.
- Svend Mortensen**, Hjortekærvej 18,4, 2800 Lyngby (Dachau 142.618) 70 år 20. maj.
- Mourits Hansen**, Bindeleddet 19, 2880 Bagsværd (Buchenwald) 60 år 21. maj.
- J. W. Nydam Faarup**, Englandsvej 38 B, 2300 S (Buchenwald) 70 år 22. maj.
- Thorkild Dige**, Borgediget 23, 4000 Roskilde (Frihedsfonden) 70 år 24. maj.
- Peder C. Ljørring**, Haraldsgade 40, 2200 N (Buchenwald) 60 år 26. maj.
- Harry Bernhard Christoffersen**, Rådhusg. 21, 9670 Løgstør, 75 år 27. maj.
- Bruno Johansen**, Finsensvej 121, 2000 F (Buchenwald) 60 år 30. maj.
- Ejner Rieks**, Priorg. 30, 4200 Slagelse (Buchenwald) 70 år 31. maj.
- Svend Holm**, Svendborgvej 9, Himmel, 4000 Roskilde (Neueng. 67.959) 60 år 2. juni.
- Kai Windfeld**, Forchhammersvej 29, 1920 V (Buchenwald) 60 år 7. juni.
- Verner Poulsen**, Brødbyster Torv 30, 1., 2650 Hvidovre (Buchenwald) 65 år 11. juni.
- Aksel Andersen (»Vejle«)**, Tscherningg. 9A, 3300 Frederiksværk (Stutthof 25781) 65 år 14. maj.
- Karl Parkholt**, Ll. Hellumlund, Helium, 9740 Jerslev (Buchenwald) 60 år 16. juni.
- Erna Watsen**, Rørholmegade 12, 1352 Kbh. K. (sekretær f. Erhvervshæmmede, Københavns afd.) 70 år 15. april.
- Hanne Juul**, Rungsted Kyst, 65 år 12. juni.
- Jens Bruno Hansen**, Elisevej 20, 9000 Aalborg, 60 år 14. juni.
- Per Overgaard**, Seminarievej 89, 6760 Ribe (Neueng. 69.136) 60 år 16. juni.
- Chr. Bech Andersen**, Vanløse, 85 år 17. juni.
- Leo Kæraa**, Dalsvinget 1, 8270 Højbjerg (Neueng. 67.007) medl. af K.H.s bestyrelse, 75 år 18. juni.
- Leon Petersen**, Uglens Kvarter 3 A, 2620 Albertslund (Dachau 142.638) 60 år 21. juni.
- Niels Vad Ahlmark**, Jagtvej 127, 2200 N (Buchenwald, Neueng.) 60 år 22. juni.
- E. Urth**, Carl Plougsvej 3, 3000 Helsingør (Neueng. 54.178) 60 år 24. juni.
- Mogens Ehlert**, Brogade 9, Middelfart fyldte 60 den 22. februar. Han var leder af Bogensegruppen fra 1942.

Og forsinket hilsen til (det er ikke redaktionens skyld) **Aage Christensen**, Birkeallé 1, 6000 Kolding (Sachsenhausen 74.304) 60 år 10. april.

Og til **Arne Nielsen**, Honoresvej 11, 7000 Fredericia (Vestre Fængsel) 65 år 11. april.

ÅBENT HUS

I anledning af min 60 års fødselsdag 12. maj 1980 holder jeg åbent hus på Skovvej 14, Kragelund, 8723 Løsning.

Ove Lykkeberg

BYTTE AF LEJLIGHEDER

En ca. 2-værelses lejlighed i Københavns-området til moderat husleje ønskes. kan evt. byttes med 5-værelses lejlighed, 12. etage, smuk udsigt, leje 2010 kr. pr. md. i Esbjerg centrum.

*Peder Søgård,
Mølleparkvej 1/45, Esbjerg,
Tlf. (05) 13 28 31.*

GODT AT VIDE

Efterløn

I forbindelse med indførelsen af den offentlige efterløn for 60-66 årige har socialministeriet truffet afgørelse om, at erstatning i henhold til arbejdsskade- og ulykkesforsikringsloven samt rente-udbetaling i henhold til erstatningsloven normalt ikke medfører fradrag i efterlønnen.

Sukkersyge

De fleste sukkersygepatienter, der skal have insulin, lærer at tage indsprøjtningerne selv. Til insulinen får man tilskud på 75 pct. (bistandslovens paragraf 58).

Hvis der er særlige forhold, kan lægen ordinere, at indsprøjtningen foretages af en hjemmesygeplejerske.

Med hensyn til tilskud til kanyler, sprøjter m.m. er hovedreglen, at unge under 18 år får hjælp hertil (bistandslovens § 48). Pensionister kan få støtte i form af personligt tillæg, men det forudsætter, at pensionistens økonomiske situation er meget vanskelig.

Andre voksne, der ikke får nogen form for social pension, kan få hjælp efter bistandslovens § 46, stk. 1, for så vidt de er økonomisk dårligt stillet.

Rejsesygesikring - men sygesikringsbeviset skal medbringes

Sygesikringens Forhandlingsudvalg har sammen med forsikrings-selskabet Europæiske udsendt en ny pjece om, hvordan man er sikret under ferie i udlandet, og hvad man skal gøre, hvis man får brug for hjælp. Pjecen er på 24 sider og er forsynet med kort vejledning på engelsk, tysk, fransk, italiensk, spansk, græsk, tyrkisk og serbokroatisk. Pjecen koster ikke noget og kan hentes i rejsebureauer, pengeinstitutter og på kommunekontorer.

Husk for øvrigt altid at medbringe det gule sygesikringsbevis, både ved rejser her i landet og i udlandet. Det er en god legitimation og skal forevises som dokumentation for ret til sygehjælpsydelse både ved rejser i Danmark og ved rejser i et andet nordisk land.

Ved ferierejser i Europa-området gælder det gule sygesikringsbevis tillige som rejsesygesikringsbevis, og der er oplysning om, hvilken adresse det udenlandske hospital (læge) kan sende regningen til. Ved alvorlig sygdom eller dødsfald

rettes henvendelse til samme adresse: SOS-International, Vesterbrogade 74, DK 1620 København V (der er også anført telefonnummer og telexadresse). Den behandlende læge (hospital) kan rette anmodning om særlig hjemtransport ved henvendelse til nærmeste kontor for følgende flyveselskaber: SAS, KLM, British Airways, Austria Airlines, Finnair eller Sabena.

På sygesikringskontoret, hos SAS, DSB, rejsebureauerne og pengeinstitutterne fås en brochure, der giver vejledning. Ved rejser i EF-lande er der efter særlige regler mulighed for sikring i de tilfælde, hvor rejsesygesikringen ikke gælder. Det drejer sig om rejser af mere end to måneders varighed, og hvis man rejser som udsendt af sin arbejdsplads eller firma. Regler herom fås på sygesikringskontoret. Spørg efter reglerne samt den særlige blanket E 111.

Brændselhjælp kan forhøjes

Socialministeriet har opfordret kommunerne til at anvende den forhøjelse af rådighedsbeløbet, som folketinget vedtog i december, specielt til dækning af brændselsudgifter. Ministeriet kan ikke give generelle retningslinier, da hver ansøgning skal behandles individuelt. Der er dog intet til hinder for, at en kommune yder løbende personlige tillæg til bestemte formål som brændselshjælp. Det understreges, at det er i strid med loven, hvis kommunen fastsætter en bestemt indtægtsgrænse som betingelse for personligt tillæg. Kommunens afgørelse kan ankes til amtsankenævnet.

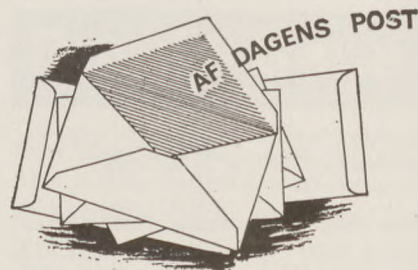

Som bekendt har der været nogen usikkerhed om Frihedsfondens fremtid. Formuen er næsten opbrugt, og den særlige statsbevilling, der har sikret de sidste fem år, udløb den 31. marts i år.

Fondens bestyrelse var egentlig indstillet på nu at afslutte virksomheden. Men under indtryk af en række henvendelser fra organisationerne har man det sidste års tid forhandlet om en videreførelse. Og lige før jul kunne socialministeriet meddele, at finansudvalget har godkendt, at der ydes tilskud til fondens drift i endnu fem år.

Bevillingen er mindre end tidligere, og man er nu i forretningsudvalget i gang med at tilrettelægge den fremtidige virksomhed, herunder hvilke indskrænkninger, der skal foretages.

Da kontorchef Thorkild Dige i maj fylder 70 år og fratræder sin stilling, har forretningsudvalget ansat Frode Toft som leder af Frihedsfondens kontor fra 1. april. Der sker desuden det nye, at professor Paul Thygesen fra 1. september bliver knyttet til Frihedsfonden som lægelig konsulent, således at det fremtidig er to tidligere KZ-fanger, der skal lede fondens daglige virksomhed.

Erik B. Knudsen gør opmærksom på, at Aage Bertelsens bog »Oktober 43« ikke var med i boglisten: A'propos Holocaust (Bladet for 15.2.80 side 22). Han har ret, hvorfor vi anfører den her. Til gengæld gør vi opmærksom på, at Bertelsens bog er den eneste danske bog, der er med i litteraturlisten i G. Schoenberners bog: »Jødestjernen« (anmeldt i vort blad for 15.2.80, side 20).

Vi er desuden gjort opmærksom på, at hjemtransporterne fra Neuengamme før og under 20. april ikke var nævnt i Dagbogen.

Det burde de have været. Vi kan dog tilføje, at vi jævnligt har behandlet emnet, sidst i en udførlig artikel i bladet for april 79 - med forsidefoto af De Hvide Busser og en udførlig artikel af Bjørn Nielsen.

Men det er rigtigt, at datoerne godt kunne have været gentaget under Dagbogen.

På side 13 i sidste nummer bragte vi en omtale af tre 35-årsdage, og vi er blevet gjort opmærksom på, at foruden Kim Malthe-Bruun blev også Ludvig Reventlow, Peter Fyhn og Jørgen Winther skudt i Ryvangen den 6. april.

Ludvig Alfred Otto Reventlow var greve, cand.jur. og fuldmægtig hos statsadvokaten i København. Han var tilknyttet Studenternes Efterretnings-tjeneste.

Peter Wessel Fyhn var stud.mag. Han var et fremtrædende medlem af dansk-svensk flygtningstjeneste og Studenternes Efterretningstjeneste.

Jørgen Frederik Winther var fuldmægtig. Han var tilknyttet Morgenbladet.

De hviler alle fire i Ryvangen.

I samme blad side 25 bragte vi en omtale af et møde i Stege, hvor baron Rosenkrantz, Liselund, havde fortalt om modstandskampen på Møn. I næstsidste afsnit stod, at hjælpen til de flygtende, danske jøder var blevet afviklet uden held. Der skulle naturligvis have stået, at alle blev afviklet uden uheld. Man kalder sådan noget en korrekturfejl. Den var dog i dette tilfælde ikke meningsforstyrende. Den rigtige mening fremgik jo af sammenhængen.

FYNBO SKRIVER OM MODSTANDSKAMPEN PÅ HOLBÆK EGNEN

Major Johs. Schmidt, Aarup, 76 år og tidligere chef for hjemmeværnsdistrikt Nordfyn, er i gang med udarbejdelsen af et værk om modstandskampen på Holbæk-egnen, hvor han i sin tid var leder af modstandsbevægelsen. Johs. Schmidt boede i Holbæk fra 1933 til 1949, da han blev chef for det nordfynske hjemmeværnsdistrikt.

Mindetur om 9. april

Ca. 100 fiskere og søfolk har meldt sig til en mindetur til Newcastle i forbindelse med, at det er 40 år siden den tyske besættelse af Danmark. Newcastle var under krigen samlingssted for mange af de danske søfolk og fiskere, der under krigen sejlede under engelsk flag.

RADIOSPIL OM CHURCHILLKLUBBEN

AALBORG FOLK I RADIOSPIL...

En lang række af skuespillerne på Aalborg Teater er sammen med teaterchef Leon Feder i gang med et radiospil i tre dele om den aalborgensiske modstandsgruppe Churchillklubben. Spillet skal sendes omkring befrielsesdagen, fortæller Aalborg Stiftstidende for 5. marts.

For en gangs skyld har Leon Feder sagt ja til at instruere for radioen. - Før jeg kom til Aalborg Teater, lavede jeg en del for radioen, men mens jeg har været i Aalborg, har jeg koncentreret mine få iscenesættelser på teatret, siger Leon Feder.

En af grundene til, at han har sagt ja denne gang, er også at det i den grad er folk fra hans eget teater, der medvirker i spillet.

Optagelserne, der foregår i et af Aalborg-hallens studier, er netop begyndt, og arbejdet vil vare måneden ud. Derefter forestår et større redigeringsarbejde, så de tre afsnit vil først blive færdige i sidste øjeblik.

Hvert af de tre afsnit vil blive på mellem 35 og 50 minutter. Der er ikke nogen egentlige hovedroller i stykket, men i centrum står bl.a. Niels Martin Carlsen, Finn Hviid Bredahl, Kim Veisgaard, Lars Lønnerup, Lars Uhrenfeldt, Flemming Enevold og Henrik Jandorff.

Af teatrets kvindelige skuespillere medvirker Pia Trøst Nissen og Dorthea Herman i større roller.

De tre radiospilafsnit er skrevet af Kirsten Holst på grundlag af Knud Pedersens bog om Churchill-klubben.

Knud Pedersen var selv medlem af klubben, hvis indsats var med til at danne indledningen til den egentlige, aktive danske modstandskamp under besættelsen. Hovedparten af gruppen blev arresteret i 1942 og idømt fængselsstraffe.

12.000 KR. TIL FRIHEDSMUSEUM

Skanderborg kommunes kulturudvalg støtter nu planen om et frihedsmuseum i en gammel bunker i dyrehaven med en bevilling på godt 12.000 kr.

Pengene ydes som tilskud til indretningen af museet i bunkeren, der blev bygget af den tyske besættelsesmagt under 2. verdenskrig.

Eigild Groot

Vognmand

Gl. Skanderborgvej 24

8900 Randers

Telefon 06-42 48 36

ANTON LASSENS EFTF. aps

MALERMESTER K. SALLING MØLLER

Grundlagt 1887

Håndværkervej 7 . Telefon 08-12 00 99 . 9000 Aalborg

POLYSTYRENSKUM ISOLERINGSMATERIALER

SUNDOLITT

SALG OG SERVICE - INDUSTRIVEJ 8 3550 SLANGERUP ☎ 03-33 51 44

Initiativtageren, Bent Lauritzen, der er kompagnichef i hjemmevernet i Skanderborg, er indstillet på at etablere det lille nye museum i tæt samarbejde med Skanderborg Museumsforening. Herfra er man imidlertid skeptisk overfor ideen.

Bent Lauritzen oplyser, at det er tanken at indvi det nye museum omkring 4.-5. maj som markering af 35 års dagen for befrielsen.

GESTAPOCHEF IDØMT 10 ÅRS FÆNGSEL

Af Jyllands-Postens korrespondent i Bonn,
Kent Olsen.

Bonn 12/2. Retten i Köln idømte mandag fængselsstraffe til tre tidligere SS-officerer i den såkaldte Lischka-proces om medvirken til mord på godt 70.000 franske jøder i nazidryddelseslejre ved deportation til koncentrationslejre i Østeuropa.

Tidligere stedfortrædende Gestapo-chef i Frankrig, Kurt Lischka, idømtes 10 års fængsel, de medanklagede SS-officerer Herbert Hagen og Ernst Heinrichsohn henholdsvis 12 og seks års fængsel.

SAGEN FØRST FOR RETTEN EFTER 20 ÅR

Anklagerne byggedes på historiske dokumenter og SS-aktstykker, der beviste naziofficerernes medvirken til grufuldheder mod tusinder af franske jødiske mænd, kvinder og børn.

De dømte angav under processen, at de først havde erfaret om jødernes skæbne i østeuropæiske koncentrationslejre efter krigen.

Det franske advokatægtespar, Serge og Beate Klarsfeld, har bidraget afgørende til anklagerne.

Ved domsafsigelsen havde omkring 100 personer demonstreret uden for retsbygningen i Köln. De krævede »retfærdighed for naziofrene« og »Ingen mildhed for SS-morderne«. Det kom ikke til optøjer.

De tre dømte appellerede alle dommene.

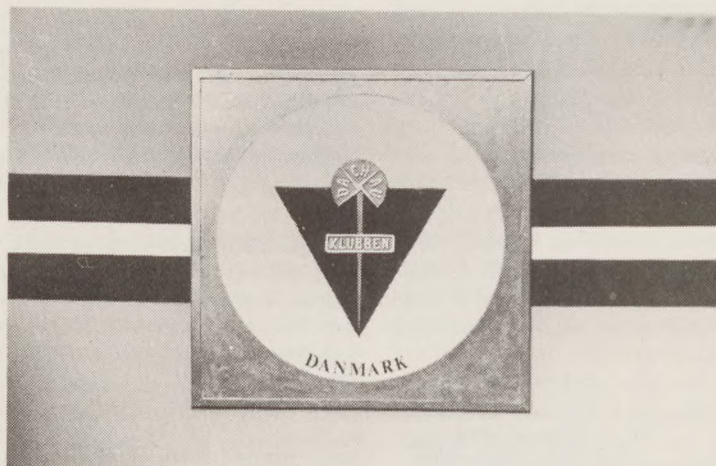
Lischka, Hagen og Heinrichsohn har siden krigen levet som pæne borgere i Vesttyskland. Et omstridt emne har været, at det tog over 20 år at få sagen for retten i Vesttyskland.

HEINRICHSON VAR BORGMESTER

Denne sag regnes sammen med Majdanek-processen i Düsseldorf for de sidste store naziretssager. Majdanek-sagen kører nu på femte år.

Heinrichsohn var oven i købet gået ind i vesttysk politik og fungerede som borgmester i den lille sydtyske by Ürgstadt. Heinrichsohn har under retssagen nedlagt borgmesterposten. Hans parti, den kristelige sociale union (CSU), meddeler fra München, at han samtidig er udtrådt af partiet.

Fra den mørke aprilmorgen...

Dachau-klubbens emblem mangler den ene fjerdedel.

Otto Laugesen tager sig af mange socialsager.

Igennem sidste halvdel af februar måned har der været holdt en udstilling om besættelsestiden på Egnshistorisk Arkiv på Vinje Torv i Vinderup. Den blev besøgt af 534, hvortil kommer skoleeleverne.

I sin omtale af arrangementet fortæller Holstebro Dagblad for 25. februar, at det drejede sig om »en mørk aprilmorgen, en barsk augustdag og en lys majaften«.

I forbindelse med omtalen af udstillingen bragte samme blad et stort opsat interview med socialsekretær Otto Laugesen, tidligere Dachau.

Det hedder i indledningen:

På socialsekretær Otto Laugesens revers sidder en lille nål. Man skulle tro, der var faldet en fjerdedel af, for normen er rund. Men den kvarte bid illustrerer, at han er blandt de mange, som har mistet omkring en fjerdedel af sin levetid på grund af ophold i tyske koncentrationslejre. På emblemet står ordet »Dachau«, en af de mange tyske kz-lejre, hvor Otto Laugesen tilbragte den sidste tid, inden budskabet om befrielsen kom.

Otto Laugesen gæstede for nylig Vinderup i forbindelse med udstillingen om besættelsen på Egnshistorisk Arkiv på Vinjes Torv. I det daglige bor han i den lille idylliske landsby Dragstrup på Mors. Han er tilflytter og oprindelig københavnerv - men livet i de landlige omgivelser og beboernes venlige modtagelse af ham og hans hustru Birthe har gjort, at han er faldet godt til.

VETERANER FRA 9. APRIL SAMLES

Mange af veteranerne fra kampene i Sønderjylland i forbindelse med den tyske besættelse i 1940 søgte den 9. april til Søgaard-lejren, som nu huser sydjyske parkområde (transportkommando), men for arrangørerne af sammenkomsten har det været vanskeligt at få kontakt med alle soldaterne fra dengang. Det gælder bl.a. 2. fodfolkspionerbataillons panserafværgekompagni, hvis mandskab kæmpede ved Høkkerup med tab af to mand.

Kompagniet talte omkring 70 mand.

NORGE

35-ÅRS DAGEN FOR BEFRIElsen

Den norske modstandsforening Grænselodsernes og kurerernes landsforening arbejder for tiden på tilrettelæggelsen af årsmødet, der er fastsat til dagene 28.-29. juni. Man er så heldige at kunne holde det på det smukke Haslemoen.

Sammen med en række andre foreninger udfolder man for tiden et initiativ for at gøre Norges befrielsesdag den 8. maj til en national festdag for hele landet.

Følgende veteranorganisationer er med i dette arbejde:

Den illegale presses forening, Foreningen av politiske fanger 40/45, Grenseloser og Kurerers Forening, Krigsinvalidforbundet, Lingeklubben, Mil.org. D.13 Klubben, Natzweilerforeningen, Norges Krigsseilerforbund, Norges Forsvarsforening, R.A.F.A., S.S.H. Veteranforening og Vestfold Krigsveteranklubb.

Der er rettet henvendelse til regeringen om at tage initiativ til at nedsætte et udvalg, som kan udarbejde forslag til forskellige arrangementer samt sørge for den nødvendige koordinering mellem myndigheder, institutioner og organisationer.

Fra organisationernes side vil der særlig blive lagt vægt på arrangementer, der kan bidrage til at dagens ungdom

får et udvidet kendskab til norsk holdning og norsk indsats under besættelsestiden. Dette indebærer kontakter til radio, TV, forsvaret, skolerne, kirken, teatrene, bibliotekerne og boghandlerne.

Der er også blevet opfordret til at tage kontakt med medlemmer af Stortinget, ledende kommunalpolitikere og andre.

I forhandlingerne omkring erstatningerne til krigens ofre protesterer foreningen mod, at man i beregningerne af erstatningernes størrelse lægger indtægterne i 1946 til grund. Det betyder, at følgende beløb lægges til grund: Fra 5000 kr.-10.000. Man gør gældende, at beregningsgrundlaget burde være 10.000 kr., gældende for alle.

Enebjerg Camping Bøgebjerg Strand 5380 Dalby

(Nord for Kerteminde)

Tlf. (09) 34 10 52

DAKKO

PRESENING KOMPAGNI A/S

Tlf. 01 - 28 80 60

Hoveddepot:
Kablejevej 32-34
2700 København
Brønshøj

Glarmesterfirmaet

J. DIDERICHSEN

Amager Landevej 47 - 2770 Kastrup

Tlf. 50 42 18

TÅSTRUP REALSKOLE
ELMEALLE 17-21
2630 TÅSTRUP
TELEFON (02) 99 02 27

FORENINGERNE

SAMMENSLUTNINGEN

Fangestævne 3.-4. maj

Lørdag den 3. maj samles vi i 4. Maj Kollegiet på Frederiksberg til kammeratskabsaften. Thor-kild Dige taler, og vi nyder en øl og en bid brød.

Om søndagen samles vi kl. 15 på Københavns Rådhus.

Der bliver borgmesterver-
komst. Kate Fleron taler. Des-
uden medvirker Lise Ringheim
og Raquel Rastenni.

I løbet af dagen er der besøg
i Ryvangen med nedlæggelse af
kranse. Tilrejsende er også me-
get velkomne.

Sammenslutningen

ÅRSMØDE

Fangesammenslutningen holdt den 24. febr-
ruar årsmøde i politiets hyggelige parolesal i
Nyropsgade i København.

Formanden, Oskar Verner, bød velkom-
men og udtalte mindeord om de mange
kammerater, der var afgået ved døden siden
sidste årsmøde.

Til dirigent valgtes Rich. Andersen, Oden-
se, og sekretæren, Poul Nielsen, København,
oplæste protokollen fra sidste årsmøde.

Der var forud for mødet udsendt skriftlig
beretning. Fra denne og fra formandens
mundtlige bemærkninger har vi hentet føl-
gende uddrag:

- Der har været afholdt 8 bestyrelses-
møder. Diskussionen har været præget af
saglighed og godt kammeratskab. Det er ind-
trykket, at alle bestræber sig herpå, og det

gør, at man kan diskutere sig frem til enighed
i langt de fleste spørgsmål.

De fleste ved nu, at Frihedsfonden fort-
sætter, og det er godt. Der sker dog den ænd-
ring, at Thor-kild Dige på grund af alder træ-
der tilbage.

Vi gennemfører i år et stævne i København
3. og 4. maj i forbindelse med 35-års dagen
for befrielsen. Den 3. maj arrangeres en
kammeratskabsaften, hvor man kan mødes.
Den 4. maj mødes vi i Mindelunden, og der-
efter er der et arrangement på Københavns
Rådhus. Det endelige program udsendes til
foreningerne.

Vore erfaringer med Bernadottegårdene er
vel i det store og hele som man kunne for-
vente, og forholdene taget i betragtning under
eet går det godt. Det synes, som om kamme-
raterne i Jylland er enige om den selvejende
institutions bestyrelse i Hadsund, og det kan
vi kun hilse med tilfredshed.

Bladet kommer nu regelmæssigt, og enhver
kan se, at det var godt, vi fik samarbejdet eta-
bleret. Men det skal nævnes, at både redak-
tørerne, kassererne og vor sekretær har ydet
et stort arbejde for at få det til at fungere så
godt, som det nu gør. Også i det fælles blad-
udvalg går arbejdet gnidningsløst.

Det fælles erstatningslov-udvalg har holdt
et par møder, og i januar var vi hos socialmi-
nisteren. Vi fik ikke meget ud af det, men det
havde hun sagt forud med henvisning til den
økonomiske situatioin. Ministeren lovede dog
at se på spørgsmålet om enkeres beskatning.
Vi skal næppe gøre os håb om ændringer i lo-
ven i år, men vi synes fortsat, at de laveste
beregningsgrundlag er uretfærdige og må for-
bedres.

Sammenslutningen De Erhvervshæmmede
har udsendt opfordring om, at fange- og
modstandskammerater, der mener at være
omfattet af erstatningsloven, nu melder sig og
bliver anerkendt, hvis det ikke allerede er
sket. Opfordringen er bragt i en række dag-
blade, fagblade og lokale blade, og det har
givet en masse henvendelser.

fangesammenslutningen deltog som be-
kendt i fredsmødet i Rom med en repræsen-
tant. Fra dansk side deltog 7 fra fangefor-
eningerne og 4 fra Frihedskampens Vete-
raner.

Sammenslutningens foreninger arbejder
godt, hvilket ses af de beretninger, der aflæg-

Kammeraternes Hjælpefond

*er raske kammeraters hilsen
til de syge*

ges på vore bestyrelsesmøder. Der er dog des-
værre opstået en uenighed i Landsforeningen
Gestapofangerne, hvorefter Sjællandsafdelin-
gen har udmeldt sig af landsforeningen og nu
søger optagelse i sammenslutningen som selv-
stændig forening, og denne sag er sat til afgø-
relse her på mødet.

Poul Nielsen oplyste om bladets abonne-
mentstal. I 1979 var der 2275 betalende
abonnenter, og vi er midt i gentegningen for
1980. Der er tegnet 175 helt nye abonnenter,
men der mangler endnu 5-600 gamle abonne-
menter at blive gentegnet, og det må vi have
indhentet.

Jacob Jensen (formand for bestyrelsen for
Bernadottegården i Roskilde) gav en beret-
ning om forholdene. Der har været enkelte
kontroverser om visitationen, men det skulle
være i orden nu. Vi har nu 17 kammerater på
Bernadottegården og en god forstander. De
gør et fortrinligt arbejde, også langt ud over
de almindelige pligter, hvilket de bør takkes
for.

Alfred Bertelsen, Århus, gav yderligere re-
ferat af mødet med socialministeren. Oplyste
om enkeres skatteproblem, at invalidepen-
sionister har dobbelt skattefradrag, men det
har vore enker ikke, medmindre de selv er
invalidepensionister, og det giver et minus på
indtil 17.000 kr.

Bernth Johannesson aflagde beretning om
Fangesammenslutningens Rekreativfond
(se andet sted i bladet). Midlerne kan kun
dække endnu et års udgifter, så vi må søge at
skaffe flere midler til fonden.

Kai Wadsbach, København, var glad for,
at enkeres skatteproblem er rejst.

Frode Toft bekræftede, at bladsamarbejdet
går på bedste måde og til fuld tilfredshed for
begge parter. Opfordrede medlemmerne til at
deltage aktivt i arbejdet for at få tegnet flest
mulige abonnenter.

Poul Nielsen rettede i denne forbindelse en
tak til tre foreninger, der her i vinter har gjort
et særligt arbejde for abonnementsstegenen,
nemlig De Erhvervshæmmede i København
og Aalborg, Buchenwaldforeningen og Gesta-
pofangerens Randers afdeling.

Helge Hierulff (Stutthof) takkede for beret-
ningen. Var ked af splittelsen blandt Gesta-
pofangerne. Ønskede Rådhusarrangementet
4. maj fremrykket så meget, at provinsdelta-
gerne kan nå at se Mindelunden om aftenen
med de tændte lys. Omtalte en ny læge-
undersøgelse, læge Henrik Nielsen sammen
med professor Paul Thygesen har indledt,
hvor man foreløbig indhenter en række oplys-
ninger om to begrænsede fangegrupper:
Stutthof og Porta, men som om muligt også
skal omfatte de øvrige fangegrupper.

Beretningen blev herefter enstemmigt god-
kendt.

DEBAT OM FORSLAG

Formanden oplyste, at Rekreativfonden
havde fået en ansøgning fra Bernadotte-
gården i Roskilde om tilskud til anskaffelse af
en stationcar, der skal benyttes til beboernes

formål og nødvendige transporter til og fra plejehjemmet. Beboerne har selv skaffet 18.000 kr. og forskellige institutioner og organisationer har givet tilskud, således at man nu råder over 47.000 kr. Det blev foreslået at bevilge 10.000 kr.

Forslaget blev kraftigt støttet af Erik Beermann (Dachau) og Læssø Christensen (Erhvervshæmmede, København). Forslaget vedtoges enstemmigt (som henstilling til Rekreationsfondens bestyrelse).

Herefter behandlede ansøgningen fra den nye forening af Gestapofanger på Sjælland om optagelse i Fangesammenslutningen.

Oskar Verner oplyste, at afdelingen har meddelt, at den har 215 medlemmer. Man har modtaget foreningens love, der er i overensstemmelse med sammenslutningens. Op læste en henvendelse fra Gestapofangerne i Århus, hvori protesteres mod lovligheden af Sjællandsafdelingens beslutning og mod optagelsen som selvstændig forening.

Ove Lembeke, Randers (formand for Gestapofangerens landsforening) var ked af situationen. Vi har i dag mere end nogen sinde brug for sammenhold, og vi må søge at udnytte enhver mulighed for at bevare og genskabe landsforeningens sammenhold.

Frode Toft sagde, at man kan være mere eller mindre enig i formen for den skete udmeldelse, der kan forekomme utraditionel. Men afdelingerne er suveræne, og vi bør ikke blande os i de enkelte foreningers interne problemer. Men vi kan opfordre til en kamme-

ratlig drøftelse og om det skønnes formålstjenligt med bistand af neutrale repræsentanter for andre foreninger, f.eks. Buchenwaldklubbens formand, der er jurist.

Helge Kierulff opfordrede til at støtte bestræbelserne for en ny drøftelse.

Solveig Skjøtt (formand for Sjællandsafdelingen) var sammen med næstformanden Cai Caspersen indbudt til at forelægge og motivere ansøgningen og redegjorde for baggrunden for afdelingens udmeldelse af landsforeningen. Fandt det svært at forhandle videre.

Erik Beermann kunne delvis være enig med Solveig Skjøtt i kritikken af landsforeningen, men som modstander af splittelse var han enig med Lembeke i, at der må forhandles videre.

Holger Grome (Neuengamme) var også ked af udviklingen, der kan få uoverskuelige konsekvenser. Vi har mere end nogen sinde brug for samling og derfor enig i at tilråde parterne fortsat forhandling. Også Kai Wadsback advarede mod splid. Vi må ikke skilles.

Peter Møller Madsen (Hannover-Stöcken) opfordrede Sjællandsafdelingen til at forblive i landsforeningen.

Ove Lembeke støttede forslaget om en uvildig mægling.

Otto Laugesen (Dachau og medlem af Gestapofangerens Århus-afdeling) foreslog at udsætte sagen og bede parterne snakke sammen indbyrdes.

Cai Caspersen (indbudt repræsentant for

Sjællands-afdelingen): Vi har forgæves kritiseret landsforeningen, og derfor har vi udmeldt os. Der er intet samarbejde, og vi kan ikke blive ved med at forhandle.

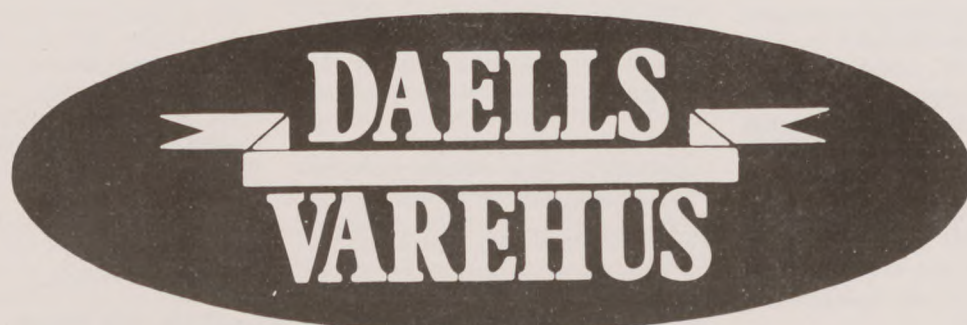
Bernth Johannesson: Det er en gammel splittelse, der kommer til udtryk. Men når Sjællandsafdelingen nu er selvstændig, er splittelsen i landsforeningen faktisk ophørt. Vi kan i dette forum kun sikre os, at de tilsluttede foreningers love er i overensstemmelse med sammenslutningens. Det vil være betænkeligt at holde en forening med mere end 200 medlemmer udenfor.

Alfred Bertelsen, Århus anbefalede optagelsen, da de førte forhandlinger syntes resultatløse.

Ehgon Nielsen, (Sachsenhausen) mente ikke, at man alene kunne gøre sjællænderne ansvarlige for situationen.

Oskar Verner: Vi er alle enige om, at det er en kedelig sag. Men vi skal træffe en beslutning. Kun hvis parterne her på stedet kan træde sammen og aftale en ny forhandling som foreslået, kan vi udsætte sagen, men vi kan ikke derudover gribe direkte ind i en intern strid i en forening. Vi må være neutrale og se på det reelle. Sjællandsafdelingens love er i overensstemmelse med Fangesammenslutningens, og det er det formelle krav, vi kan stille.

Der blev nu i forsamlingen stillet krav om afstemning, hvorvidt Sjællandsafdelingen kunne optages. Herfor stemte 14, 10 stemte imod og resten undlod at stemme.

Stormagasinet med de små priser

VALG OG AFSLUTNING

Kassereren Bernth Johannesson og sekretæren Poul Nielsen blev begge genvalgt med akklamation. Som revisor genvalgtes Ehgon Nielsen og som suppleant Godlieb Hansen.

Jacob Jensen takkede for bevillingen af tilskud til anskaffelse af bil til Bernadottegården.

Solveig Skjøtt takkede for resultatet, men beklagede situationen, og vi må nu se fremtiden an.

Ove Lembcke gav udtryk for håbet om trods alt senere at få en drøftelse med sjællænderne om forholdene.

Dirigenten takkede for mødets gode forløb og tilføjede håbet om fortsat godt samarbejde.

Formanden takkede dirigent og forsamling for et sagligt forløb af mødet. Vi er blevet ældre, og vi må se at holde liv i os selv og vore foreninger længst muligt. Derfor må vi undgå splid og splittelse, for vi har kun den nødvendige styrke, så længe vi optræder samlet og i størst mulig enighed.

-t

Rekreatiionsfonden har hjulpet 535

På Fangesammenslutningens årsmøde blev der aflagt særskilt beretning fra rekreatiionsfonden. Udover regnskabet for året 1979 var der en samlet beretning for hele den næsten 5-årige periode, rekreatiionsfonden har virket. Heraf fremgik det, at der er ydet støtte til 535 rekreatiionsophold. Den samlede udgift hertil har været 730.834 kr. Desuden er der i de 5 år ydet bevillinger på tilsammen 85.000 kr. til særlige rekreative formål. Fonden er meget billigt administreret med frivillig og ulønnet arbejdskraft. De samlede administrationsudgifter (porto, kontormaterialer, tryksager og møder) har i de 5 år kun været 9.442 kr. Herudover er den eneste udgift honoraret til den statsautoriserede revision.

Af beretningen fremgik i øvrigt følgende, der viser, at bevillingerne har fordelt sig pænt over såvel landsdelene som de forskellige grupper af ansøgere.

Den ældste, der fik bevilling, var 84 år og den yngste 55 år. Der var 396 mænd og 139 kvinder.

Samtlige 535 bevillinger er givet til fange- og modstandskammerater, der er anerkendt på erstatningsloven, heraf 191 med 100 pct., 207 med 50-85 pct. og 137 med mindre end 50 pct.

De bevilgede ophold fordeler sig således på landsdelene: København 222,

Sjælland, Lolland-Falster 58, Fyn 38 og Jylland 217. Og baggrunden for opholdene var:

Neuengamme	88
Dachau	12
Sachsenhausen	15
Buchenwald	34
Theresienstadt	29
Stutthof	35
Ravensbrück	5
Tysk tugthus	2
Fængsel el.lejr i Danmark	65
Langtidsillegale	162
Allieret tjeneste	24
Enker	64

Geografisk fordeler rekreatiionsopholdene sig således:

Rumænien	118
DDR	203
Spanien	112
Norge	11
Israel	11
Bulgarien	330
Vesttyskland	6
Danmark	38
Andet	6

BUCHENWALD

Generalforsamling

Buchenwaldklubben afholdt generalforsamling tirsdag den 29. januar 1980, kl. 19.30 i marketenderiet, politistationen, St. Kongensgade 100 med dagsorden efter love-
ne. Der var mødt 70 medlemmer.

Formanden bød velkommen og bad forsamlingen rejse sig et øjeblik for at mindes de i året afdøde kammerater.

Niels Nielsen valgtes til dirigent.

Formanden aflagde beretning og indledte med, hvorledes de forskellige poster i bestyrelsen var fordelt, hvor mange møder, der havde været afholdt, dels i bestyrelsen, dels i Sammenslutningen af fanger fra Frihedskampen 1940-45, og dels i Landssammenslutningen af Buchenwaldklubber, samt i forskellige udvalg inden for fangesammenslutningen. Han omtalte endvidere de mindehøjtideligheder, hvorved klubben havde været repræsenteret, og endvidere at klubben havde søgt at huske personer udenfor klubben, der havde gjort et eller andet for os. Endvidere omtalte han kransenedlægningen den 19. september på Bispebjerg kirkegård, og derefter ved mindevæggen på politigården, og ved grev Folke Bernadottes mindetavle samme sted. Meddelte at tidspunktet for kransenedlægningen på Bispebjerg fremtidig søges afholdt kl. 9.30.

Han omtalte de festlige arrangementer, klubben havde haft. Særlig den vellykkede fest den 19. september 1979, og andespillet

den 20. november. Forklarede generalforsamlingen, hvorfor klubben ikke var med i arrangementet i Råshushallen den 19. september, og omtalte yderligere særudstillingen i Frihedsmuseet, som han havde haft den ære at åbne som formand for Buchenwaldklubben.

Det genoptagne samarbejde i Landssammenslutningen af Buchenwaldklubber ville være gavnligt fremover for at have denne kontakt.

Lovudvalget havde haft møde med socialministeren den 24/1 1980, hvor man havde søgt at få beregningsgrundlaget forhøjet, men det lå sikkert meget tungt med at få det gennemført.

Videre omtalte han bladet Pigtraad/Gestapofangen og henstillede, at medlemmerne i videst muligt omfang støttede bladet. Opfordrede til abonnement, hvis nogen endnu ikke havde fået tegnet et sådant, idet man som medlem af klubben dårligt kunne få informationer om klubbens aktiviteter, hvis man ikke modtog bladet.

Rekreatiionsfonden havde snart opbrugt midlerne, men man søger at skaffe nye.

Klubben har i det forløbne år modtaget forskellige gaver, bl.a. lysbilledserier fra Karl Kjeldsen og fra Frode Toft. Desuden har Christoffersen, Helsingør, foræret klubben et maleri, han selv har malet. Lysbillederne ville blive forevist i løbet af aftenen, og maleriet havde man endnu ikke taget beslutning om.

Frihedsfonden vil fortsætte som rådgivende instans i endnu 5 år.

Han omtalte sluttelig arrangementerne i 1980, såsom medlemsaftenen den 5. marts, mindehøjtideligheden den 20. april ved Heligåndskirken, arrangementerne i forbindelse med 4./5. maj, og en evt. udflugtstur til Ronneby i Sverige. Han bad forsamlingen tilkendegive, hvorledes stemningen var for gennemførelse af Ronnebyturen, der blev ret dyr, og endvidere udbad han sig en tilkendegivelse af, hvorvidt klubben skulle afholde 35 års stiftelsesfest den 19. september og under hvilke former.

Flere medlemmer havde derefter ordet og takkede for den meget udførlige beretning. Kassereren redegjorde for, hvad Ronnebyturen ville koste og konkluderede, at det billigste, den kunne gennemføres for, var 320 kr. pr. deltager.

Flere medlemmer havde derefter ordet, og det var klart, at der var stemning for, at der afholdtes stiftelsesfest den 19. september med damer og på samme måde og samme sted som festen den 19. september 1979, men der blev ikke udtrykt begejstring for at gennemføre Ronnebyturen.

Formandens beretning blev enstemmigt vedtaget.

Kassereren forelagde herefter regnskabet, der sluttede med, at man havde 1289,82 kr. som kassebeholdning, der overføres til 1980.

Kassereren anmodede om, at kontingentet for pensionister forhøjedes med virkning fra

Eigil H. Larsens Eftf.

v.P. Juul (k-z. 67.975)

St. Strandsstræde 11
(v. Kongens Nytorv)

Flagfabrik

1255 København K
Telefon (01) 11 07 87

1981 til 36 kr. årligt, medens det forblev uændret for ikke-pensionister. Det vedtoges.

Til bestyrelsen genvalgte formanden, sekretæren og bestyrelsesmedlem Hans Hasling. Som bestyrelsessuppleant genvalgte Svend Aage Hansen. Som revisor genvalgte Niels Nielsen og som revisorsuppleant genvalgte John Beiling.

Under eventuelt havde formanden ordet og udtrykte tanker om at huske medlemmerne på »de runde dage« ud fra devisen: »Giv mig en blomst, mens jeg lever«, men at man fortsat ville søge at huske medlemmerne under sygdom, død og begravelse. Man fandt, at det påtænkte var en god idé, og bestyrelsen arbejder videre med sagen.

Flere medlemmer ønskede forklaring på et brev, der var udsendt af Registrering af alle KZ-fanger fra Danmark ved Ove Laursen, og da han var til stede som klubbens gæst, redede han for arbejdet med at søge frem til identificering af alle KZ-fanger fra Danmark. Hensigten hermed var, at alle, ikke mindst enker efter KZ-fanger, skulle findes og hjælpes til at få ansøgt om erstatning. Han havde i arbejdet stødt på mange, der ikke havde relation til nogen fangeforening, og som derfor ikke havde fået søgt om erstatning. Der var nu iværksat ansøgning fra disse mennesker, og man bestræbte sig meget på at få alle med, og derfor var brevene udsendt. Flere medlemmer udtalte en anerkendelse af dette store arbejde, som alle gerne ville støtte.

Herefter vist 3 serier lysbilleder. Først en serie fra Buchenwald, derefter en serie fra Ronneby og endelig en serie, omhandlende kransenedlægninger og fra en fest den 19. september.

Dirigenten bad forsamlingen udbringe et leve for Buchenwaldklubben.

Georg Andersen, sekretær

DACHAU

Dachau-klubben markerer den 29. april dagen for befrielsen fra lejren ved at nedlægge kranse ved monumentet for den ukendte KZ-fange ved Helligåndskirken.

Vi gør opmærksom på, at Dachau-Klubbens mindebog, som er samlet og

fremstillet af Klubbens kasserer, Agner Vennike, stadig ligger til gennemsyn på Frihedsmuseet i København. Hvis jeres vej falder forbi, så gå ind på Museet og spørg efter den og benyt lejligheden til at skrive en hilsen til klubben.

Erik Beermann

ERHVERVSHÆMMEDE

Landsledelsens møde

Landsforeningen har holdt landsledelsesmøde og social-seminar i dagene 4. og 5. februar i Odense-afdelingens lokaler under ledelse af Oskar Verners kyndige hånd, medens formanden for Odense afdeling, Richard Andersen, på bedste måde var dirigent.

Den første dag fik vi beretninger om de forskellige aktiviteter i 1979. Der havde været fredsmøde i Rom, hvor 54 lande havde været repræsenteret, og hvor vi havde to repræsentanter med som observatører. Videre blev givet oplysninger om Frihedsfonden og Bernadottegårdene. Der var også beretninger fra de enkelte afdelinger. Det viste sig herunder, at vore foreninger udfører et stort oplysningsarbejde på skoler rundt om i landet.

Den anden dag holdtes det sociale seminar, hvor man drøftede de lave beregningsgrundlag, spørgsmålet om enkeres skatteforhold og selve enkepensionerne. Endvidere drøftedes spørgsmålet om tilskud til briller og tandproteser, to spørgsmål der er et problem for vore medlemmer.

Det fremgik endvidere, at en del søfolk nu har opsoget vore kontorer.

Fra de erhvervshæmmede kontorer i hele landet var indsendt ialt 596 sager. Bag dette arbejde ligger et stort og gratis arbejde, der må betyde en stor aflastning for de forskellige offentlige kontorer.

Oskar Verner sluttede mødet med en tak til deltagerne og til Odense-afdelingen, der som altid havde sørget for at afvikle møderne til alles tilfredshed.

HS og KD

MAN ER ALTID
VELKOMMEN I
BIKUBEN

Bikuben
-det summer sig...

FREDERICIA

Generalforsamling

Afdelingen samledes til generalforsamlingen den 19. marts.

Der blev udtalt smukke mindeord om formanden, Hans Staub, der døde fornylig. Som ny formand valgtes Oskar Larsen.

4. maj dagen vil blive markeret ved en højtidelighed kl. 19,30 i Mindelunden ved banegården. Jernbancorkestret spiller. Mange af dets medlemmer var involveret i modstandskampen. Der bliver derefter et samvær i centret. Dagen efter samles medlemmerne til kammeratskabsstævne - ligeledes i centret.

KØBENHAVN

Til alle medlemmer i afdelingen: Den ordinære halvårslige generalforsamling afholdes mandag den 28. april kl. 19.30 i Havnerådssalen, Københavns Rådhus.

Dagsorden: 1. Valg af dirigent. 2. Beretning. 3. Indkomne forslag. 4. Regnskab. 5. Eventuelt.

Medlemsbevis for regnskabsåret 1980 skal forevises ved indgangen, og det henstilles til alle at have dette i orden til denne aften. Skulle der være medlemmer, der endnu ikke har betalt for året 1979, bedes man også bringe dette i orden inden generalforsamlingen.

4. Maj Højtidelighederne: Vi minder jer om, at vi som sædvanlig højtideligholder denne mindedag. Vi vil sørge for, at der bliver nedlagt blomster eller kranses ved mindemonumenterne: Helligåndskirken, Mindeankret i Nyhavn, Mindetavlen i Land og Folks hus og ved monumentet for vore faldne allierede på Bispebjerg Kirkegård.

Sammen med Kammeraternes Hjælpefond højtideligholder vi den 4. maj om aftenen i Mindelunden i Ryparken. Vi mødes kl. 18.30, hvor vi er med til at tænde lys på kammeraternes grave - ligesom der vil blive opstillet fanevagter.

Vi opfordrer så mange af vore medlemmer som muligt til at reservere denne aften, og være med til at hædre vore døde kammerater.

På bestyrelsens vegne
Rasmus Bonde Larsen, fmd.

AALBORG

DUNKERQUE 30. MAJ - 3. JUNI

Landsforeningen Gestapofangerne indbyder til deltagelse i en sammenkomst med kransenedlægninger m.v. i

forbindelse med 40 års dagen for evakueringen fra Dunkerque.

Sammenkomsten foregår i Dunkerque: afrejse herfra med bus den 30. maj - hjemkomst den 3. juni. Turen foregår med busser med start fra Randers og Århus, men start fra Aalborg kan etableres, hvis der melder sig mindst 10 deltagere.

Prisen for transport og hotel samt forætning bliver ca. 850 kr. Drikkevarer, evt. devaluering og forhøjelse af hotelpriker ikke medregnet.

Hele rejsen vil formentlig koste ca. 1000-1100 kr.

Interesserede bedes henvende sig til vort center, Østerbro 38, 9000 Aalborg. Tlf. (08) 12 16 19, hvorefter program vil blive tilsendt.

Åbo

NEUENGAMME

OPFORDRING TIL AT SLUTTE OP...

Så skriver vi 1980, og det er i år 35 år, siden 2. verdenskrig sluttede. Vi, som er børn af dem, som deltog, de som satte liv og helbred på spil, de som virkelig ofrede noget for at vi, som kom efter, kunne leve i et frit land under tålelige forhold, ved vi nok om, hvad det var, som foregik? Har vi gjort nok for at sætte os ind i tingene, nok til at forhindre, at der kommer en gentagelse?

Var det ikke en idé at prøve at samles, sætte os ind i sagerne, prøve at forstå, hvorfor vore forældre handlede, som de gjorde, og prøve at finde ud af, hvad vi kan gøre i vor tid.

En helt anden og ligeså vigtig ting synes vi, er, at vi aldrig glemmer! Lad os høre og lære af dem, som deltog, medens vi endnu har dem!

Vi føler også trang til at gengive foreningens formålsparagraf, da der givet er mange unge, som ikke kender den: »Foreningens formål er at samle de i Danmark boende tidligere fanger fra den nazistiske koncentrationslejr Neuengamme med dens udekommandoer til bevarelse af den naturlige samhørighedsfølelse, som i fangenskabets bandt dem sammen på tværs af sociale og partipolitiske skillelinjer samt i forpligtelse overfor dem, der døde i nazistens koncentrationslejre og fængsler, at arbejde for

at indsamle, bearbejde og udbrede de historiske kendsgerninger om koncentrationslejren Neuengamme og dens udekommandoer,

at bekæmpe nazismen,

at bistå nødlidende kammerater i sociale og økonomiske spørgsmål overfor myndigheder og fonds,

at fremskaffe anklagemateriale mod krigsforbrydere,

at fremskaffe oplysninger om danske og udenlandske kammeraters skæbne,

at samarbejde med og støtte den internationale sammenslutning Amicale de Neuengamme,

at medvirke til bevarelse af det på Neuengammes grund rejste monument til minde om de i lejren og dets udekommandoer omkomne kammerater.«

Kort og godt. Det, vi vil, er at prøve at motivere endnu flere af den yngre generation til at tage del i og slutte op om foreningens aktiviteter. Ligeledes føler vi, at det er vigtigt, at tage kontakt med unge i samme situation i andre lande for på denne måde at kunne modvirke den fascistiske tendens, man så ofte er vidne til.

Vi vil bede den ældre generation om at gøre børn, eventuelt børnebørn, opmærksomme på denne artikel, hvis de ikke allerede er medlemmer.

Indmeldelse kan finde sted til Ib Lærche, Immerkær 25, 2650 Hvidovre. Tlf. (01) 75 58 03.

Med venlig hilsen

Hasse Jensen

Kibæk Boghandel

6933 Kibæk

Tlf. (07) 19 10 76.

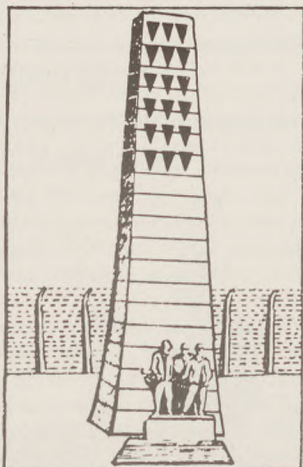
Jannike Bjørn Hansen

Grundtvigsvej 18 st. tv.

1864 København V

Tlf. (01) 31 92 53.

SACHSENHAUSEN

FÆLLESREJSE

Som omtalt i vort blad for februar arrangerer Sachsenhausen foreningen fællesrejse til lejren i anledning af dens befrielse for nu 35 år siden.

Grupperejsen finder sted i tiden fra 18.-22. april, og alle gamle fanger fra lejren kan deltage med ledsager. Desuden alle sympatiserende.

Man ankommer til Berlin senest den 18. april om eftermiddagen, og afrejsen finder sted den 22. april om aftenen. Den store mindehøjtidelighed er naturligvis henlagt til selve lejrens appelplads. De to efterfølgende dage er optaget af forskellige arrangementer, bl.a. en sejltur på søerne med den hvide flåde, ligesom der bliver kammeratskabsaftener med de udenlandske gæster.

Alle skal bo på Paladshotellet, der er reserveret for de udenlandske gæster. Det beskrives som et 1. classes hotel. Fra København koster rejsen tur-retur 860 danske kroner. Beløbet dækker 3 dage med fuld forplejning samt aftensmad ved ankomsten og morgenmad ved afrejsen. Desuden bustransporter til lejren og til de forskellige arrangementer.

Hvis man ikke rejser i gruppen, koster visum til DDR 50 kr.

Alle arrangementets tråde samles hos formanden, Oskar Verner, Murergade 10, 2200 København N.

STUTTHOF

ÅRSMØDE

Den 8. marts holdt Stutthofforeningen årsmøde, hvor 35-årsdagen for befrielsen fejre-

des. Dagen indledtes med blomsternedlæggelser. I Mindelunden nedlagde Helge Kierulff og repræsentanten for de polske Stutthoffanger blomster, ved KZ-monumentet lagde Frode Toft blomster og ved DKPs mindeplade i Land og Folks hus lagde Ragnhild Andersen blomster.

Derefter holdtes årsmødet, hvor Rich. Andersen var dirigent. Formanden, Helge Kierulff aflagde beretningen, der blev godkendt.

Det vedtoges at lade Rene Høgstedt repræsentere foreningen i komiteen mod Berufsverbot.

Efter forslag fra Ragnhild Andersen vedtoges en udtalelse, hvori regering og folketing opfordres til fortsat at støtte afspændingspolitikken og ratificering af SALT 2-aftalen. Endvidere advares mod stationering af raket- og atomvåben og stationering af fremmede tropper, ligesom der advares mod forøgelse af det militære budget.

Endelig vedtoges at rette henvendelse til de øvrige fangeforeninger og de pågældende myndigheder for at forlange, at pladsen omkring KZ-monumentet ved Helligåndskirken holdes i ren og tilbørlig stand. Ved formiddagens blomsternedlæggelse var det konstateret, at der ikke alene var parkeret en varevogn tæt op ad monumentet, men også at de nærmeste omgivelser var tilsmudset med affald, flasker og dynger af hundeeskrementer.

Kassereren Ingemann Berthelsen fremlagde regnskabet, der godkendtes, og derefter genvalgtes bestyrelsen med akklamation. Det blev henstillet, at de næste årsmøder holdes lidt senere på året (hidtil har møderne været holdt omkring 10. marts, idet hovedparten af Stutthoffangerne i dagene deromkring blev befriet af den sovjetiske hær midt i frontlinien under den berygtede døds-march, hvor bl.a. flere danske fanger blev skudt ned af SS-vagterne).

Efter mødet var der fest for at fejre 35-årsdagen. Festen havde samlet godt hundrede deltagere. Der deltog mange pårørende samt nogle indbudte gæster. Foruden de polske Stutthoffangers repræsentant (Stutthoflejren lå i Polen), deltog den polske ambassadør, førstesekretæren i den sovjetiske ambassade, kontorchef Thorkild Dige, professor Paul Thygesen, DKPs formand Jørgen Jensen, repræsentanter for Horserødlejren m.fl.

Efter at det virkelig store kolde bord var vederfaret retfærdighed, blev der holdt en række taler, bl.a. af Jørgen Jensen, ligesom Thorkild Dige blev hyldet kraftigt for hans nu snart 35-årige indsats i Frihedsfonden.

De tilstedeværende medlemmer af Kvindernes Stutthofkomité, Vera Vang, Harriet Larsen og Judith Bergstrøm, blev ligeledes hyldet og fik overrakt blomster. Kvindekomiteen var ved deres energiske og modige indsats og talrige henvendelser til både tyske og danske myndigheder skyld i, at der blev sendt Røde Kors-pakker til de danske KZ-fanger.

Resten af eftermiddagen var helliget musikalsk underholdning og kammeratligt samvær.

Alt i alt en god dag og et godt tilrettelagt arrangement, som ikke mindst Hertha Berthelsen og hendes kvindelige hjælpere fortjener megen tak for.

-t

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

37 familier rykker ind på Kegnæs i 1980

Preben Feddersen har nu afsluttet arbejdet med fordelingen af ledige feriepladser på Kegnæs for 1980. 53 familier havde ønsket at holde ferie på Kegnæs. Deraf er 37 familier tildelt en periode, heraf de 8 i sommerferien eller oktoberferien, men der var 22 familier, der ønskede at komme der i skoleferierne, så 14 fik altså afslag. Derimod er alle ønsker udenfor skoleferierne efterkommet. 2 familier havde søgt, selv om de ikke falder ind under bestemmelserne.

De 14 familier, der ikke kunne få ophold i feriehjemmet i skoleferierne, afvistes, enten fordi de ikke havde børn eller børnebørn, der skulle med, andre fordi de havde været på Kegnæs mere end to gange inden for de sidste år.

De 37 familier omfatter 152 personer. To af familierne er på 8 personer, 2 andre på 7. De første rykkede ind den 17. marts, mens de sidste rykker ud den 1. november.

Feriehjemmet er grundmuret og el-opvarmet.

Ryvangen den 4. maj

kammeraternes Hjælpesfond arrangerer i samarbejde med De Erhvervshæmmede en mindehøjtidelighed søndag den 4. maj.

Kl. 10,00 lægger piger og drenge fra Bispebjerg skole blomster på hver grav, ved mindepladerne og ved pelotonerne.

Kl. 19,30 tændes lysene på gravene og projektørerne på monumentet. Blæserne under ledelse af Willer Rasmussen spiller, og Zahles Skoles kor under ledelse af Minna Hess Thaysen synger.

Kl. 20,00 taler fhv. minister Frode Jakobsen. Derefter er der igen sang og musik.

HERESIENSTADT

Theresienstadtforeningen har afholdt sin årlige Chanukafest. Kantor Fried tændte Chanukalysene, hvorefter der var servering og som rosinen i pølse-enden bankospil med pæne gevinster.

Der var mødt ca. hundrede til den hyggelige aften, der fejres til minde om den lille, modige skare mennesker, der jog kong Antiochus Epifanes ud af landet (år 164 f.K.). Han og hans folk havde plyndret og vanhelliget templet. Legenden fortæller videre, at da præsterne havde rensset templet og tændt den »evige lampe«, fandt de kun olie til eet døgn, og så hurtigt kunne frisk olie ikke fremskaffes. Men underet skete: den lille rest olie holdt i otte dage, og i mellemtiden kom ny forsyning.

Festen er altså en blanding af en religiøs og national fest, der fejres ved, at man i synagoge og hjem hver aften tænder lys, stearin eller olie, alt efter den 8-armede lysestages art. Der hører en ekstra arm til som »tjener«, og med den tændes første aften eet lys, anden aften to osv., til alle lysene stråler den sidste aften.

S.G.

FRIHEDSMUSEET

9. april 1940 Foredrag og debat

I januar holdt kontreadmiral F. H. Kjølens et meget interessant og personligt foredrag i Frihedsmuseets Venner om forvarslerne for den 9. april.

Foredraget indledtes med en skildring af en militærattachés opgaver og arbejdsmetoder. Opholdet i Berlin begyndte i december 1939, og arbejdet fik hurtigt karakter af sædvanlig militærpolitisk efterretningsvirksomhed for den hjemlige regering.

Det gjaldt om at følge med i udviklingen og helst forudsige den nærmeste fremtids udvikling. En række episoder blev omtalt. Således oplystes det, at værnemagtens angrebsplan på Polen på et vist tidspunkt via Schweiz var nået til Polen. Tyskerne blev klar over det og lavede en anden plan, der gennem agenter blev spillet den polske efterretningstjeneste i hænde for at forvirre den polske hærledelse.

Et almindeligt problem var, at de hjemlige regeringer ikke stolede på de efterretninger, de fik sendt hjem, medmindre de tilfældigt stemte overens med den pågældende regerings øjeblikkelige politik.

Om de direkte forvarsler Kjølens og den danske gesandt i Berlin sendte hjem, blev følgende oplyst:

I januar 1940 sendtes de første vage informationer, der var modtaget gennem den græske militærattaché. I februar fulgte mere detaljeret en række oplysninger, der var modtaget fra det rumænske gesandtskab.

Den 1. april sendte kammerherre Zahle, der var gesandt, Kjølens til København, hvortil medbragtes en række nye oplysninger, der overraskede udenrigsminister Munch og viceadmiral Rechnitzer.

Munch gemte indberetningerne, men gav Kjølens besked om at sige til de tyske forbindelser, at vi ville yde modstand mod et eventuelt angreb. Rechnitzer var ikke særlig interesseret og var mere optaget af en beroligende samtale, han havde haft med den tyske storadmiral Raeder. Efter krigen søgte man at bortforklare situationen om disse advarsler.

Den 4. april fik man alvorlige efterretninger om tyske troppesamlinger ved Swinemünde. Disse oplysninger kom både fra svenske og hollandske kilder, og gesandten sendte en medarbejder til København med meddelelserne.

Den 5. april sendte Zahle en ny indberetning hjem, men vi fik stadig ingen reaktioner hjemme fra. Derfor bad vi de danske bladfolk i Berlin om at gøre deres korrespondancer hjem til redaktionerne så alarmerende som muligt. Og den 7. april fik vi fra USAs militærattaché oplysning om, at transportskibene var på vej nord på.

Det var Kjølens opfattelse, at en dansk mobilisering nu kunne have vist, at tyskernes overrumplingsplan var robet.

Norge havde heller ikke mobiliseret, men en kraftigere dansk modstand på bare et par dage havde givet nordmændene tid til at forberede et forsvar. På samme måde gik det en måned senere Holland, der heller ikke havde mobiliseret i tide. Sverige mobiliserede heller

ikke, men flyttede dog den 9. april en division fra den finske grænse til Skåne.

Vi ved nu, at visse tyske officerskredse, der var imod Hitler, havde ladet de nævnte oplysninger sive ud i håb om at få lejlighed til at styrte Hitler.

Det var folk som bl.a. admiral Canaris og hans stabschef Hans Oster. De lod oplysningerne sive ud via Vatikanet, ligesom de formidlede oplysninger til Sverige, Jugoslavien og Sovjetunionen, men ingen af disse steder troede man rigtigt på dem. Til sidst blev Canaris afsløret og henrettet af Gestapo som landsforræder, den 9. april 1945. Men Canaris og hans folk var ikke forrædere, men ægte antinazister.

På spørgsmålet om, hvor vidt England var klar over Hitlers planer, svarede Kjølens, at den britiske flåde var underrettet og undervejs mod Norge, men var for længe undervejs. Og på et spørgsmål om, hvorfor Norge ikke havde mobiliseret, svarede Kjølens: - Vi advarede den norske gesandt i Berlin, og han beordrede advarslen sendt til Oslo. Men legationens førstesekretær var nazist og forvanskede meddelelsen, så den mistede det alarmerende præg.

Det blev en interessant aften, hvor man mødte en af dem, der fulgte optakten til 9. april i centrum.

BØGER

NYT OPLAG

Gunnar Jespersens bog »Danke Schön« om personlige oplevelser i besættelsestidens modstandsarbejde og i koncentrationslejren Neuengamme ved Hamborg udkom i 1978 og fik en meget fin modtagelse. Den blev ret hurtigt udsolgt, og Poul Kristensens forlag i Herning har nu udsendt et nyt oplag (150 sider, kr. 58,50).

Erik Amdrup: »HILSEN FRA HANS«

Bogens titel indikerer en besættelsestidsroman, og det er den vel også mere end en krimi, idet bogen i sine mange spring mellem nutid og besættelsestid er bedst og stærkest i sine skildringer fra »dengang«.

Bogens personer er levende og præcist skildrede både som unge modstandsfolk og som nutidige borgere. Stemningen i en gruppe fra dengang er godt ramt.

Også nutidens unge møder vi i romanen, og generationskløften skildres godt ved mødet mellem de tidligere modstandsfolk og yderpolerne i ungdommen af i dag.

Ole og Ernst møder hinanden under krigen i en gruppe. Deres tidligere gruppeleder, en pensionist, myrdes, og morderen efterlader en seddel med »Hilsen fra Hans«. Hans blev likvideret af sine egne, idet han angav Ernst.

Hermed indledes bogens karakter af

**Kammeraternes
Hjælpesfond**
*er raske kammeraters hilsen
til de syge*

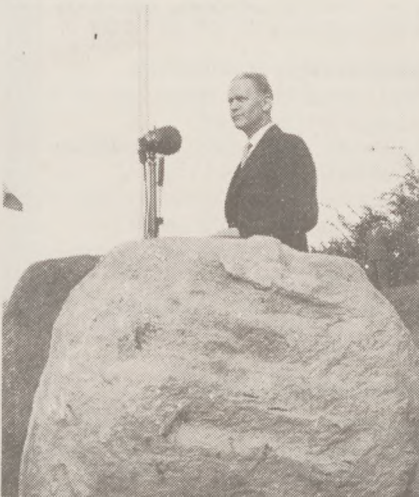
»fortid-og-hvordan-det-siden-gik-roman, og det lykkes godt, selv om krimigårdens løsning ikke er helt uventet.

Alt i alt en absolut læseværdig roman.

Preben Feddersen

MINDEORD

Busk-Rasmussen

Busk-Rasmussen indvier frihedsmonumentet på Frøbjerg Baunehøj

Grosserer Jens Fr. Busk-Rasmussen, Odense, blev 67 år.

Fra barnsben fortrolig med den sunde og grundfæstede virksomhed, som faderen havde bygget op i Odense, stod det tidligt Busk-Rasmussen klart, at han var forpligtet til at føre firmaet Fred. Rasmussen videre. Han var kun 27 år, da han sad i chefstolen, men forud var gået en grundig uddannelse, teoretisk som praktisk: studentereksamen, handelslære, HA, studieophold i udlandet og ansættelse ved det danske general-konsulat i Paris.

Det vakte opmærksomhed, da Jens Frederik Busk-Rasmussen i sin tid overtog Thrigefondens hæderkronede Triangel-virksomhed, De forenede Automobilfabrikker, og med sine talrige aktiviteter pusede nyt liv i den gamle rytterkasernes bygningskompleks.

Han kom meget tidligt med i modstandsbevægelsens arbejde på Fyn. Han blev taget af Gestapo den 2. oktober 1944 og kom under meget barske forhold og blev deporteret til Neuengamme, hvor han sad til 20. april 1945. Vi kom i samme bus, og ud på natten fandt hans søster ham i evakueringsbussen. Hun var da præstekone i Flensborg og havde i lange timer ventet på broderen. Hun hoppede ind i bussen, der kørte til

karantænestationen i Padborg. Herfra kom han til Sverige og senere hjem.

Hans varme interesse og respekt for England under krigen fik ham til efter befrielsen at gå aktivt ind i venskabsarbejdet mellem Danmark og England og han blev formand for English Club i Odense 1946-47.

Han var medlem af Frihedsmuseets Venner, bestyrelsen og senere formand for Frihedsmuseets Venners fond, som han var indtil sin død.

F-k.

Cai Caspersen

Tegneren Cai Caspersen er død, 58 år. Selv om han i en årrække havde været syg, kom dødsfaldet alligevel som et chok for hans nærmeste og hans mange venner. Cai Caspersen var aktiv i modstandsbevægelsen allerede i 1942 (Frit Danmark) og blev i 1943 tilknyttet en sabotagegruppe på Amager, hvor han boede (AMPA), og her blev han i januar 1944 gruppeleder og instruktør, ligesom han i en periode var livvagt for afsnitschefen, Storm Andersen-Nexo.

I januar 1945 blev han arresteret ved en dramatisk Gestapoaktion og blev under forhørene underkastet grov mishandling og tortur både af de tyske Gestapofolk og af deres HIPO-håndlangere, bl.a. den berygtede Lorentzen.

Efter krigen har han været bestyrelsesmedlem i AMPA og i en årrække næstformand i Gestapofangernes Sjællandsafdeling. Han repræsenterede Fangesammenslutningen i bestyrelsen for Bernadottøgården i Roskilde og nylig blev han sekretær for »Udvalget af fanger og modstandsfolk«.

Overalt i fangebevægelsen vil han blive savnet for hans altid venlige og hyggelige omgangsform, og ikke mindst vil han blive hårdt savnet i de mange grene af fangebevægelsen, hvor han var en stor og nyttig arbejdskraft. Vor dybeste medfølelse går til hans kone Lis og børnene. Æret være hans minde.

FT

Tre dødsfald

Sutthoffforeningen har på ny haft den sorg at miste tre af sine medlemmer. Fisker *Kresten Eskildsen*, Espergærde, døde i 1979, 75 år, og blev begravet i stilhed. Han sejlede før krigen i mange år som sømand og var tidligt aktiv i fagforeningsarbejdet. Efter krigen var han i en årrække fisker i Gilleleje.

Bager *Henry Bangsholt*, København, døde for nylig, 79 år gammel. Han var også før krigen stærkt engageret i fagforeningsarbejde, og var efter krigen i mange år medlem af ledelsen for Bagernes Fagforening.

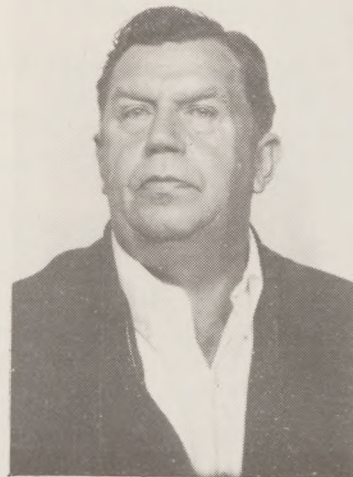
Fisker og arbejdsmand *Harald Sebastian Nielsen*, Bernadottøgården, Roskilde, døde i slutningen af januar, 72 år. Han deltog som frivillig i den spanske borgerkrig og blev der-

for arresteret og deporteret til Stutthof. Efter krigen var han i mange år plaget af sygdom og tilbragte en lang periode på hospital indtil han i 1979 kom på Bernadottøgården.

Det er tre trofaste og gode kammerater, vi har mistet, og vi vil længe mindes dem.

FT

Svend Christian Nielsen

Ved matros Svend Christian Niensens død føler jeg trang til at mindes denne sømand, som var en af dem, der deltog i 2. verdenskrig.

Svend kom som ganske ung mand ud at sejle - et liv, der passede ham godt. Svend og undertegnede forlod Danmark den 12. august 1939 om bord i M/S »Sally Mærsk«, der da gik fra Aalborg, og ingen af os drømte om, at vi først skulle gennem en verdenskrig, før vi så Aalborg igen.

Om bord på »Sally Mærsk« lærte jeg i hverdagen Svend nærmere at kende, og der blev her knyttet et venskab, som varede lige til Svends død.

Svend blev også kaldt »Fine Svend« eller »Smukke Svend«. Det er ofte, at et navn bliver hæftet på en person, men sjældent, at det passer så godt som »Fine Svend« - for han var helt igennem et fint menneske. Han var en af de få, der gjorde så meget for så mange i de forskellige skibe, han sejlede med under 2. verdenskrig. Svend talte ikke meget om sine oplevelser under krigen, men hans hæderstegn og medaljer fortalte herom uden ord.

Jeg og mange andre vil savne Svend, der nu er gået bort i en alt for ung alder, og vi vil mindes ham for hans venlighed og imødekommehed i det daglige.

Han var en af de få danske søfolk, der kom hjem til Danmark efter krigen efter at have gjort sit til, at Danmark skulle blive frit igen.

Æret være hans minde.

Th. Knudsen, forstander
Åhaven 12, 9900 Frederikshavn

ADRESSE- LISTE

SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45

Fmd.: Oskar Verner, Murergade 10, 2200 Kbh. N. (01) 35 50 12.
Næstform.: Erik Beermann, Toldbodgade 61, 1253 Kbh. K. (01) 14 04 31.
Skr.: P. Nielsen, Bjernedevej 40a, 2700 Brønshøj. (01) 74 26 35.
Kass.: Bernt Johannesson, Kongshvilevej 20, 2800 Lyngby, giro 5 11 79 17.
Bestyrelse: H. Davidsen, Frode Toft, Arnold Jensen, Hans Andersen, Axel Lauritzen, Lilian Olsen, Max Gritzman, Jørgen Lind og Solveig Skjøtt.

BUCHENWALD-KLUBBEN

Fmd.: Hans Andersen, Onsgårdsvej 17, 2900 Hellerup. (01) 61 18 91.
Kass.: Johs. Damsgård, Herninggade 1, 2100 København Ø. (01) 42 55 72.
Århus: Håkon Thomsen, Søndervangen 20, 8260 Viby J. (06) 14 53 95.
Aalborg: G. Hansen, Østre Allé 47, 9000 Aalborg. (08) 12 73 63.

DACHAU-KLUBBEN

Fmd.: Erik Beermann, Toldbodgade 61, 1253 København K. (01) 14 04 31.
Næstfmd.: Poul Nielsen, Bjernedevej 40a, 2700 Brønshøj. (01) 74 26 35.
Kass.: Agner Vennike, Præsteløngen 19, København NV. (01) 10 72 60. Giro 58 718.
Skr.: Arvid Hemmingsen, Tulipanvej 21, 2720 Vanløse. (01) Fasan 608.
Socialsekretær: Otto Laugesen, Dragstrupvej 118, Ml. Jølby, 7950 Erslev Mors. (07) 74 16 64.

LANDSFORENINGEN ERHVERVSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN

Fmd.: Oskar Verner, Murergade 10, 2200 Kbh. N. (01) 35 50 12.
Næstfmd.: Richard Andersen, Giersingvænget 24, 5220 Odense. (09) 15 98 27.
Kass.: Anna Strunge, Musvågevej 20, 8210 Århus V. (06) 16 98 12.
Kbhv. afd.: Kontor: Hulgårdsvej 110, 2400 København NV (01) 19 67 91.
Fmd.: R. Bonde Larsen, Marievej 7, 2740 Skovlunde. (02) 94 99 04.
Esbjerg afd.: Viggo Hansen, Palnatokes Alle 19, 6700 Esbjerg. (05) 14 27 58.
Fredericia afd.: Oskar Larsen, Indre Ringvej 199,2, 7000 Fredericia, tlf. (05) 92 58 33.

Kontor Kongensgade 31 A, tlf. 93 29 73, åbent hver onsdag kl. 14-16. Jens Jacob Jensen (Jejse), Fårbækvej 2, 7000 Fredericia. (05) 95 79 88.

Odense afd.: Øster Stationsvej 21, 5000 Odense C.

Fmd.: Richard Andersen, Giersingvænget 24, 5220 Odense SØ. (09) 15 98 27.

Kontoret er åbent hver onsdag fra kl. 10-12, men ikke om eftermiddagen. Tlf. 13 88 45. Herudover træffes kontorets leder på tlf. 16 31 93.

Sydfyns afd.: Louis Artell, Kirkevej 6, 5892 Gudbjerg. (09) 25 18 29.

Oskar Hansen, Vognmandsvej 25, 5800 Nyborg. (09) 31 09 23.

Sjælland afd.: Ove Laursen, Dyssekilde, Ganløse, 2760 Måløv. (03) 18 30 46.

Aalborg afd.: A.J. Jørgensen (Åbo), Lemvigvej 67, 9220 Aalborg Ø. (08) 15 70 82. Centrets adresse: Østerbro 38, 9000 Aalborg (08) 12 16 19. Åbent tirsdage 10-12, torsdage 10-12 og 14-17.

Århus afd.: Alfr. Bertelsen, Fuglebakkevej 130, 8210 Århus V. (06) 16 63 18.

Centrets adresse: Skovvangsvej 220, 8200 Århus N. (06) 16 63 18. Åbent mandag-fredag kl. 9-12 (sociale sager). Kammeratligt samvær tirsdag og torsdag kl. 14-17.

LANDSFORENINGEN GESTAPOFANGERNE

Fmd.: Ove Lembcke, Brødregade 19, Randers. (06) 42 51 30.

Midlertidig næstform.: Erik Beerman, Toldbodgade 61, tlf. (01) 14 04 31.

Kass.: Else Bentzen, Nørre Boulevard 62, 8900 Randers, tlf. (06) 42 67 22.

Århus afd.: Tonny Johansen, Hangøvej 2, 8200 Århus N. (06) 10 15 19.

Kass.: Th. Nielsen, Jens Baggesensvej 66, 8210 Århus V. (06) 16 50 80.

Randers afd.: O. Lembcke, Brødregade 19, 8900 Randers. (06) 42 51 30.

Kass.: Jenny Fuks, Herman Stillingsvej 68, 8900 Randers. (06) 42 63 61.

Region I: Frits A. Lybek, Ahornvej 5, 9575 Terndrup. (08) 33 57 58.

Kass.: Sv. Jönsson, Konvalvej 45, 9000 Aalborg. (08) 18 34 73.

Foreningen af Gestapofanger på Sjælland: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værlose. (02) 48 56 74.

Kass.: Helge Brinch, CF-stationen, 3310 Ølsted. (03) 34 91 43.

HANNOVER-STÖCKEN

Fmd.: Arnold Jensen, Velhustedvej 5, 6933 Kibæk. (07) 19 14 92.

Kass.: Axel G. Nielsen, Graven 18, 8700 Horsens. (05) 62 60 00.

Skr.: Ove Lykkeberg, Skovvej 14, 8723 Løsning. (05) 89 34 60.

HORSERØD

Fmd.: Heinrich Davidsen, Kastrupvej 90, 2300 København S. (01) 55 34 99.

NEUENGAMME-FORENINGEN

Fmd.: Holger Grome, Tårnby Torv 24, 2770 Kastrup. (01) 50 33 86.

Næstfmd.: Jørgen Lind, Stavnsholtvej 38, 3520 Farum. (02) 95 11 15.

Kass.: Ib Lærche, Immerkær 25, 2.t.v., 2650 Hvidovre. (01) 75 58 03.

Skr.: Niels Otto Köster, Offenbachsvej 27, 2450 København SV. (01) 17 24 97.

Medlemskort og arkiv: Alex Bindeballe, Bakken 10, Nors, 7700 Thisted. (07) 98 11 95.

RAVENSBRÜCK-GRUPPEN

SACHSENHAUSEN-FORENINGEN

Fmd.: Oskar Verner, Murergade 10, 2200 København N. (01) 35 50 12.

Skr.: Alf Møller, Ørsbjergskovvej 15, 5591 Gelsted. (09) 49 14 35.

Kass.: Banke Jung-Jensen, Skalbjergrvej 32, 5230 Odense M. (09) 13 38 03.

Odense: Evald Lægteskov, Åsumvej 128, 5240 Odense NØ. (09) 10 24 15.

STUTTHOF-FORENINGEN

Fmd.: Helge Kierulff, Kidhøj 10, 2880 Bagsværd. (02) 98 11 77.

Skr.: Gottlieb Hansen, Jernbanealle 53 A, 2630 Glostrup. (02) 99 53 69.

Kass.: Ingeman Berthelsen, Landlystvej 72, 2650 Hvidovre. (01) 75 97 13.

THERESIENSTADT-FORENINGEN

Fmd.: Max Gritzman, N. Søgade 49, 1370 Kbh. K.

Skr.: Sonja Gritzman, Oldermandsvej 49, 2400 Kbh. NV.

Kass.: Birgit Fischermann, C. J. Frandsensvej 15, 2400 Kbh. NV.

DE ERHVERVSHÆMMEDE

Adresser i København:

Kontor: Hulgårdsvej 110, 2400 Kbh. NV. (01) 19 67 91.

Fmd.: Rasmus Bonde-Larsen, Marievej 7, 2740 Skovlunde. (02) 94 99 04.

Næstfmd.: Vilhelm Læssø Christensen, Kærdammen 29, 2650 Hvidovre. (01) 75 76 12.

Socialsekretær: Carl Nommels, Kostenborgvej 23, 2650 Hvidovre. (01) 75 00 67.

Skr.: Erna Watson, Rørholmegade 12, 1352 Kbh. K. (01) 11 95 41.

Kass.: Villy Lauridsen, Rørsangervej 66, 2400 Kbh. NV. (01) 10 03 09.

Leder af arkiv: Olaf Jørgensen, Jens Juulsgade 52, 2100 Kbh. Ø. (01) 42 43 34.